

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**PIKTES PROJESİNDE GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN
MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI, YAŞAM VE İŞ DOYUMLARININ
İNCELENMESİ**

Fadim Nur BOZ
ORCID: 0000-0002-0209-6128

Danışman
Prof. Dr. Sabahattin ÇİFTÇİ
ORCID: 0000-0002-5437-9867

Konya – 2022

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR)

Bu araştırmada PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleki tutumları, yaşam ve iş doyumları incelenmeye alınmıştır.

Araştırmanın her aşamasında akademik, idari ve insani yardımını esirgemeyen fikirleri ve yapıcı eleştirileri ile çalışmama yön vererek daha kaliteli ve daha iyi olmasına imkan sağlayan değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Sabahattin ÇİFTÇİ' ye

Çalışma kapsamında yapılan anket formunu titizlikle dolduran çok kıymetli öğretmen arkadaşlarıma, özellikle sevgili Tuğba Deniz'e

Yaşamım ve eğitim hayatım boyunca beni her konuda destekleyen ve her zaman yanımda olan çok değerli aile üyelerim annem Meryem Yıldızbaş, babam Fatih Yıldızbaş ve eşim Hasan Boz 'a sonsuz teşekkür ediyorum.

Fadim Nur BOZ

ŞUBAT 2022

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR).....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	2
1.1.1.Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES).....	2
1.1.2.PIKTES Projesinin amacı.....	2
1.1.3.Projenin yürütüldüğü iller	2
1.1.4.PIKTES Proje faaliyetleri.....	2
1.1.5.PIKTES Proje çıktıları.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıtlılar (Varsayımlar).....	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Tanımlar	5
2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Mesleğe Yönelik Tutumlar.....	7
2.1.1. Meslek	7
2.1.2. Öğretmenlik Mesleği	7
2.1.3. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum.....	9
2.1.4. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Tutumlarına Yönelik İlgili Araştırmalar	10
2.2. Yaşam Doyumu	13
2.2.1. Yaşam Doyum Kavramı	13
2.2.2. Yaşam Doyumunun Önemi	16
2.2.3. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler	17
2.2.4. Sınıf Öğretmenlerinin Yaşam Doyumlarına Yönelik İlgili Araştırmalar.....	18
2.3. İş Doyumu	21
2.3.1. İş Doyumu Kavramı	21
2.3.2. Öğretmenlerin İş Doyumu	23
2.3.4. Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumlarına Yönelik İlgili Araştırmalar	25

3. YÖNTEM	28
3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	28
3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri.....	29
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	30
4. BULGULAR	32
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular;	32
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular;.....	32
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular;.....	33
4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular;	33
4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular;	35
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	37
KAYNAKLAR	42
EKLER	46

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

PIKTES PROJESİNDE GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI, YAŞAM VE İŞ DOYUMLARININ İNCELENMESİ başlıklı tez çalışmamın toplam **53** sayfalık kısmına ilişkin, 14/02/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%23** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

14/02/2022

Fadim Nur BOZ

Prof. Dr. Sabahattin ÇİFTÇİ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

14/02/2022

Fadim Nur BOZ

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Tablo1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler	28
Tablo2. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşam Doyumuna İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	32
Tablo2. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumuna İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	32
Tablo 4. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Mesleğe Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	33
Tablo 5. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Yaşam Doyumu Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları	33
Tablo 6. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre İş Doyumu Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları	34
Tablo 7. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Mesleğe Yönelik Tutumlarının Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları.....	34
Tablo 8. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Medeni Duruma Göre Yaşam Doyumu Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları	35
Tablo 9. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Medeni Duruma Göre İş Doyumu Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları	35
Tablo 10. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Medeni Duruma Göre Mesleğe Yönelik Tutumlarının Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları.....	36

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

PIKTES: Promoting Integration of Syrian Children Into Turkish Education System

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

FRİT: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler için Mali İmkan

TDK: Türk Dil Kurumu

MSQ: Minnesto İş Doyum Ölçeği

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

PIKTES PROJESİNDE GÖREV YAPAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI, YAŞAM VE İŞ DOYUMLARININ İNCELENMESİ

Fadim Nur BOZ

Söz konusu çalışma Türkiye de bulunan mülteci konumundaki Suriyeli vatandaşların Türkiye’de eğitim görmelerini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen PIKTES projesi kapsamında eğitim ve öğretim hizmetleri veren öğretmenlerin iş doyum ve yaşam doyum düzeylerinin mesleki tutum düzeyleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yapılan çalışma kapsamında PIKTES projesi kapsamında görev alan öğretmenlere yönelik olarak “iş doyum ölçeği”, “yaşam doyum ölçeği” ve “öğretmenlik mesleği tutum ölçeği” verileri kullanılarak araştırma modeli oluşturulmuştur. Türkiye’de PIKTES projesinde görev yapan öğretmenlere uygulanacak ölçekler ve Konya ilinde bulunan PIKTES öğretmenlerinin katılımıyla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin analiziyle incelenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin yaşam doyum düzeyleri cinsiyete göre istatistiksel açıdan farklılık gösterirken, iş doyum ve mesleki tutum davranışları açısından istatistiksel olarak farklılık göstermektedir. Aynı zandan öğretmenlerin yaşam doyum düzeyi, iş doyum düzeyi ve mesleğe yönelik tutum düzeyleri medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık göstermemektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Doyumu, İş Doyumu, Mesleki Tutum, PIKTES

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Basic Education
Primary Education Program
Master Thesis

INVESTIGATION OF THE ATTEMPTIONS OF CLASSROOM TEACHERS WORKING IN THE PIKTES PROJECT TO THE PROFESSION, AND THEIR LIFE AND JOB SATISFACTION

Fadim Nur BOZ

The aforementioned study was carried out to determine the effect of job satisfaction and life satisfaction levels of teachers who provide education and training services on their professional attitude levels, within the scope of the PIKTES project, which was carried out to ensure that Syrian refugees, who are refugees in Turkey, receive education in Turkey.

Within the scope of the study, a research model was created by using the data of "job satisfaction scale", "life satisfaction scale" and "teaching profession attitude scale" for teachers who took part in the PIKTES project. The scales to be applied to the teachers working in the PIKTES project in Turkey and the data obtained as a result of the interviews with the PIKTES teachers in Konya were analyzed.

According to the findings obtained as a result of the analyzes, while the life satisfaction levels of teachers differ statistically according to gender, they differ statistically in terms of job satisfaction and professional attitude behaviors. At the same time, teachers' level of life satisfaction, job satisfaction and attitudes towards the profession do not differ statistically significantly according to marital status.

Keywords: Life Satisfaction, Job Satisfaction, Professional Attitude, PIKTES

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Eski çağlardan günümüze kadar savaşlar, kıtlıklar, felaketler ve güvenlik tehditleri nedeniyle insanlar buldukları yerlerden daha güvenli başka yerlere göç etmek durumunda kalmışlardır (Bülbül ve Köse, 2010; Yılmaz, 2014). Göç olgusu sonuçları yönünden sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi ve eğitimsel açıdan etkileri fazla olan bir nüfus hareketidir.

Göç hareketleri gönüllü veya zorunlu bir biçimde meydana gelmektedir. Zorunlu göç, çevresel ve doğal afetlerden (depremler, büyük yangınlar, iklim değişiklikleri gibi sebeplerle) olabileceği gibi savaş, şiddet gibi nedenlerle de gerçekleşebilmektedir. Elbette ki savaşın ve şiddetin ortaya çıkardığı zorunlu göç bu göç türleri arasında en trajik ve travmatik olanıdır (Özkarlı, 2014; Sezgin ve Yolcu, 2016). Zorunlu göçte kişi ya da gruplar, doğrudan kendilerinin taraf olmadıkları çatışma ve savaşların nesnesi durumuna gelebilmektedir (Keser, 2011).

2011 yılında Suriye’de başlayan iç karışıklıklardan meydana gelen savaştan etkilenen birçok ülke olmuştur. Şüphesiz coğrafi koşulların etkisiyle bu iç karışıklıktan en çok etkilenen ve en fazla göç alan ülke Türkiye’dir. Türkiye bu yaşanan savaş durumunda açık kapı politikası izleyerek milyonlarca Suriyeliye yaşam alanı sunarak onlara yardımcı olmuştur (Bozkurt, 2013).

Suriye’deki iç savaşın başladığı yıllardan bugüne Suriyeli mülteci sayısında artışlar olmuştur. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün açıkladığı bilgiler ışığında 2019 Temmuz ayı itibarıyla 3.622.284’e ulaşmıştır. Son güncelleme yapan kaynaklara göre 21 Kasım 2019 tarihinde 3.689.244 kişi olmuştur. Bu kişilerin 1.998.221 i erkek, 1.689.023 ü kadınlardan oluşmaktadır (Mülteci Derneği, 2019).

Nüfusları her yıl artmakta olan Suriyeli mültecilerin barınma, yeme, içme gibi fizyolojik ihtiyaçları öncelikli olarak karşılanmıştır. Savaşın devam ediyor olması mülteci olarak nitelendirilen Suriyelilere temel yaşam gereksinimlerinin karşılamaya yardımcı olduktan sonra dil öğrenme ihtiyacı da ortaya çıkmıştır. Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmesi için PIKTES öğretmenlerine ihtiyaç duyulmuştur.

1.1. Problem Durumu

1.1.1.Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES)

Millî Eğitim Bakanlığı ile AB Türkiye Delegasyonu arasında “Türkiye’deki gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda Promoting Integration of Syrian Children into Turkish Education System (PIKTES) adı verilen proje imzalanmıştır. Bu proje, Suriyeli çocukların Türk Eğitim Sistemine entegrasyonunda Millî Eğitim Bakanlığının faaliyetlerini desteklemeyi amaçlayan bir projedir. Proje faaliyetleri 03.10.2016 tarihinde başlamıştır. 2 yıl ile sınırlanan proje halen devam etmektedir. AB ile yapılan antlaşmada 300.000.000 Euro civarında ücret talep edilmiştir (PIKTES, 2017).

1.1.2.PIKTES Projesinin amacı

PIKTES projesinin iki amacı vardır:

- 1- Genel Amaç: Türkiye’de bulunan mülteci konumundaki Suriyeli vatandaşların Türkiye’de eğitim görmelerini sağlamak.
- 2- Özel Amaç: Mülteci konumundaki Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine dâhil edilmesi konusunda Millî Eğitim Bakanlığının gösterdiği çabaları desteklemek.

1.1.3.Projenin yürütüldüğü iller

PIKTES projesi, Suriyeli mültecilerin sayısının çok olduğu 23 ilde uygulanmaktayken 2019 yılında projeye 3 il daha dahil olmuş 1 il projeden çıkarılmıştır. Bu iller: Adana, Ankara, Antalya, Batman, Bursa, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kilis, Kocaeli, Konya, Malatya, Mardin, Mersin, Osmaniye, Sakarya, Siirt ve Şanlıurfa’dır. Siirt 2019 yılında projeden çıkartılan ildir. Suriyeli mülteci nüfusunun artışı sebebiyle Çorum, Samsun ve Yalova projeye 2019 yılında dahil olmuştur.

1.1.4.PIKTES Proje faaliyetleri

“Türkçe Dil Eğitimi, Arapça Dil Eğitimi, Telafi Eğitimi, Destekleme Eğitimi, Taşıma Hizmeti, Kırtasiye, Ders Kitabı ve Giyim Yardımı, Farkındalık Faaliyetleri, Eğitim Materyali Satın Alınması, Türkçe Dil Sınav Sistemi, Rehberlik ve Danışmanlık Faaliyetleri, Okul ve GEM'lere Güvenlik ve Temizlik Personelinin Sağlanması, Eğitim Ekipmanlarının

Sağlanması, Öğretmen Eğitimleri, İdari ve Diğer Personel eğitimleri, İzleme ve Değerlendirme (PIKTES, 2020). PIKTES projesinin faaliyetleridir.

1.1.5.PIKTES Proje çıktıları

Suriyeli öğrencilere verilen eğitimin daha kaliteli hale getirilmesi, eğitim kurumlarının ve personelinin eğitim kalitesinin artırılmasıdır (PIKTES, 2020).

1.1.5.1.PIKTES Projesinde Çalışan Öğretmenler Hakkında Genel Bilgiler

PIKTES projesinde çalışan bütün öğretmenler KPSS ve mülakat sınav puanı ile kamuda çalışan sözleşmeli öğretmenlerin atanma kriterine uygun olarak bu projede göreve başlamışlardır. 2016-2017 yılında toplam sayıları 6000 olan öğretmenlerin branş olarak dağılımı şu şekildedir; 3800 Sınıf öğretmeni, 1100 Türkçe öğretmeni, 500 Türk Dili ve Edebiyat öğretmeni, 500 Psikolojik Danışman ve Rehberlik öğretmeni ve 100 Arapça öğretmenidir (Akçer ve Tura, 2019). 2016 yılından bu yana kendi branşlarında MEB'e sözleşmeli olarak atanan öğretmenleri ve sonradan projeye başlayan toplam 4000 kadar öğretmen projede çalışmaya halen devam etmektedir.

Türk Dili ve Edebiyatı, Türkçe ve Sınıf öğretmenleri ‘‘ Türkçe öğretmek’’ için lise, ortaokul ve ilkokullarda eğitim görmekte olan Suriyeli öğrencilere öğretici olarak ders vermektedirler. Arap dilini unutmamaları ve Suriyeli velilerle iletişim sağlamak amacıyla da Arapça öğretmenleri tercümanlık hizmeti vermektedir. Aynı zamanda Rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini projede çalışan öğretmenlerin görevleri arasındadır (Kahraman, 2018).

PIKTES projesinde yer alan ve mülteci öğrencilere Türkçe öğretmek için görev yapan öğretmenler Antalya ve Afyon illerinde iki hafta süreyle eğitim almışlardır. Okullarında öğrencilerine eğitim verdikleri süre zarfında bazı dönemlerde hizmet içi eğitim almışlardır. Aynı zamanda yabancılara Türkçe öğretimi alanında üniversitelerde çalışan eğitim görevlileri tarafından eğitime tabi tutulmuşlar ve bu eğitim sonunda TÖMER sertifikası PIKTES öğretmenlerine verilmiştir (Boylu, 2019).

Araştırmanın problemi; PIKTES projesinde çalışan öğretmenlerin, yaşam ve iş doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Alt Problemler

1. PIKTES projesinde çalışan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumları ne düzeydedir?
2. PIKTES projesinde çalışan sınıf öğretmenlerinin iş doyumları ne düzeydedir?
3. PIKTES projesinde çalışan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ne düzeydedir?
4. PIKTES projesinde çalışan sınıf öğretmenlerinin yaşam ve iş doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
5. PIKTES projesinde çalışan sınıf öğretmenlerinin yaşam ve iş doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları medeni durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada PIKTES Projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşam ve iş doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

2011 yılında Suriye’de yaşanan iç karışıklıklardan dolayı Suriyeli mülteciler ülkelerinden kaçarak başka ülkelere göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu zorunlu göç sırasında en fazla sığınmacıyı ülkesinde ağırlayan ülke Türkiye olmuştur. Son yıllarda dünyada mülteci sayısı en fazla olan ülke Türkiye’dir (Göç Araştırmaları Vakfı, 2020).

Bu zorunlu göç birçok alanda problemi de beraberinde getirmiştir. Bu problemlerden en büyüğü eğitim alanında ortaya çıkmıştır. Türk eğitim sisteminin bu göç dalgasına adapte olmasının zaman alması, Suriyeli öğrencilerin eğitim ortamına ayak uydurmakta zorlanması ve Türkçe öğretimini gerçekleştiren öğretmenlerin psikolojik açıdan hazır bulunuşluğunun düşük olması bu problemlerin en önemli nedenlerinin başında yer almaktadır.

Suriyeli mültecilerin Türkiye’de yaşama tutunma ve iletişim kurabilmeleri için eğitim önemli bir araçtır. Barınma, yeme, içme gibi fizyolojik ihtiyaçlarını tamandıktan sonra öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri için Türkçe öğrenmeleri mecburi hale gelmiştir. Zorunlu göç nedeniyle Suriye’den gelen okul çağındaki çocuklar Türk eğitim sistemine uygun

olan MEB'e bağı olan okullarda eğitim almaktadırlar (MEB, 2020). MEB'e bağı olarak yürütölen PIKTES (Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi) projesi bir yıllık geçici süreyle ilk olarak 2016 yılında imzalanmıştır. KPSS ve mülakata tabi tutulan öğretmenlerin sözleşmeleri üç yıla kadar uzatılmıştır. 26 ilde sürdürölmekte olan PICTES projesi 2018 yılında projenin ikinci fazına başlaması ile PICTES olan ismi de PIKTES II olarak yenilenmiştir ve 2021 Aralık ayına kadar devam etmesi öngörölmüştür (PIKTES, 2020).

2016 yılında Avrupa Birliğı ve MEB ortaklığı ile "Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi" (PIKTES) Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine uyumunu gerçekleştirmek amacıyla başlatılan bir projedir. 2020 itibariyle bu projede 4000 civarı öğretmen görev almaktadır. Bu öğretmenler mülteci öğrencilere Türkçe öğretmek amacıyla devlet okullarına görevlendirilmiştir. Eğitim öğretim sürecinde birçok alanda farklı problemlerle karşı karşıya kalan bu öğretmenlerin yaşadıkları durumlara ilişkin alan yazında bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

1.4. Sayıtlar (Varsayımlar)

Araştırma dahil olan tüm katılımcıların araştırmacı tarafından bütün soruları içtenlikle yanıtladığı varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, PIKTES projesinde görevli öğretmenler ile sınırlıdır.

Bu araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Mülteci: Irkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğı ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişidir (IOM, 2013, s. 65).

Sığınmacı: İlgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişidir (IOM, 2013, s. 74).

PIKTES: “Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi” projesi Milli Eğitim Bakanlığı ile AB Türkiye Delegasyonu arasında “Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler için Mali İmkan” anlaşması (FRIT) çerçevesinde imzalanan sözleşme ile Suriyeli çocukların Türk Eğitim Sistemine entegrasyonunda Milli Eğitim Bakanlığının faaliyetlerini desteklemeyi amaçlayan bir projedir (T.C. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2017).

Yaşam doyumu: Yaşam doyumu bir bireyin kendi belirlediği kriterlere uygun bir biçimde bireyin tüm yaşamını pozitif değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır. Bir başka deyişle yaşam doyumu, insanların beklentileriyle gerçek durumlarını kıyaslamasıyla ortaya çıkan bir sonucu ifade eder.

İş doyumu: İş doyumu, çalışanın çalışma yaşamında aldığı hazı, mutluluğu doyumu ifade etmektedir.

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Mesleğe Yönelik Tutumlar

2.1.1. Meslek

Meslek terimi, etimolojik olarak Arapça ‘slk’ köküne dayanarak maslak ‘‘yol, rota, yöntem, fikir akımı, hayatta tutulan yol’’ gibi anlamlarla ilişkilidir. TDK meslek sözcüğünü ‘‘Belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş’’ biçiminde tanımlamaktadır (TDK, 2020). Meslek, kişinin hayatını biçimlendiren en önemli süreçlerden birisi olmaktadır. Bu nedenle bireylerin kendileriyle uyumlu bir mesleği tercih etmesi, mesleğini isteyerek yapması ve mesleğiyle ilgili pozitif hisler barındırması gerek hayatını mutlu biçimde icra etmesine gerekse toplumsal kalkınma sürecine temel olmaktadır (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım 2007). Anılan meslek gruplarından birisi de öğretmenlik mesleğidir. Öğretmenlik mesleği, kişinin hayatını devam ettirmesi amacıyla gereksinim duyduğu bir olgu olmaktadır; bununla beraber öğretmenlik mesleği toplum için diğer mesleklerden farklı bir konuma sahiptir. Çünkü öğretmenlik, hayatın merkezinde olan bir mesleği ifade etmektedir; diğer bir ifadeyle öğretmenliğin en önemli ögesi, çıktısının canlı bir birey olmasıdır. Öğretmenler, toplumu meydana getiren ana ögeyi yani insanı yetiştirmektedir ve bu bireyleri topluma kazandırmaktadır (Üstüner, 2006).

2.1.2. Öğretmenlik Mesleği

Eğitim, en genel tanımıyla bireyin davranışlarını değiştirme sürecini içermektedir ve öğretmenler, bu sürecin önemli bir unsuru olmaktadır. Çünkü öğretmen, sınıfın lideri, öğrencilerin rehberi ve öğretim programının uygulayıcısı olma rolüne sahiptir. Bu bağlamda, öğretmen olmadan okulun bir anlam ifade etmeyeceği söylenebilir (Bursalıoğlu, 1998).

Eğitim süreci, kişinin kendi kendine edinmesi gerektiğinde uzun zaman alabilecek olan bilgi ve becerilerin kısa sürede kazanılması için var olmaktadır (Balcı, 1996). Öğretmenlik mesleğinin önemi, eğitimin tanımlanma sürecinde kendini göstermektedir. Öğretmenler, eğitim gereksinimlerinin müfredat ve öğretim deneyimi ile gerçekleştirilmesi sürecinde zamanı ve sistemi düzenleme bakımından çok önemli role sahiptir. Kaliteli bir öğretmenin, sahip olduğu özellikler aracılığıyla davranış değişikliğini gerçekleştirme süresini ve etkililiğini belirlediği söylenebilir (Bursalıoğlu, 1998).

Öğretmenliği meslek olarak nitelendirme süreci, devlet tarafından öğretmenlerin eğitimi ve çalışması için gerekli kriterlerin belirlenmesi ile başlamaktadır. Bu kapsamda bireyin öğretmenlik mesleğini tercih etmesi sürecinde diğer meslek gruplarına benzer şekilde sosyo-ekonomik ve psikolojik faktörler rol oynamaktadır. Öğretmenliği, “Kişilerin öğrenmelerinin belirli bir hedef doğrultusunda başlatılması, yönlendirilmesi ve gerçekleştirilmesi sürecine yönelik etkinlikleri düzenleme yetkilerini kapsayan bir meslek” şeklinde tanımlamak mümkündür (Üstüner, 2006). Havighurst ve Neugarten (1967) bir öğretmenin okuldaki en önemli rolünün bilgi aktarma süreci olduğu söylenmektedir. Öğretmenler, öğrenci davranışlarında sosyal açıdan önemli değişiklikler yaratmaktadır. Buna ek olarak öğretmen okulda; yargılayan, disiplini temin eden ve sırdaş gibi rollere de sahiptir. Öğretmen, çevresinde kimi zaman lider, kimi zaman da lideri takip eden bir grubun üyesi rolünü oynamaktadır (Bursalıoğlu, 1998). Brooks ve Brooks (1993) sınıf ortamında öğretmenlerin rolünü şöyle sıralamaktadır (Akt: Karakaya, 2001, s.113-114):

“Öğretmenler; öğrencilerin bağımsızlığını onaylar ve desteklerler. Organizasyonla beraber; ilk kaynakları, fiziksel araçları ve özellikle etkileşimi kullanmaktadır. Çalışmalarını biçimlendirme sürecinde yapılandırmacı terminolojiyi kullanmaktadır. Öğrencilerin dersleri yürütmeleri ve stratejileri değiştirmeleri sürecine olanak sağlamaktadır. Kavramları öğrencilere aktarmadan önce, öğrenci anlayışları üzerinde araştırma yapmaktadır. Öğrencilerin öğretmenle işbirliği ve diyalog içinde olmalarını teşvik etmektedir. Açık sorular sormak suretiyle öğrencilerin düşüncelerini derinleştirmektedir. Sorunsalları ortaya koyduktan sonra bekleme süresi vermektedir ve öğrenci cevaplarını bir araya toplamaktadır. Bu süreçte öğrenci hatasını anlamakta, anlamları yeniden değerlendirmekte ve anlayışını yapılandırmaktadır. Öğrenci fikirlerinde bulunan çelişkileri ortaya çıkaracak deney ve tartışmalar oluşturulmaktadır.”

Öğretmenler okulda çok fazla sorumluluk üstlenmektedir; bu görevler arasında sınav yapmak, öğrencinin sırdaşı olmak, kimi zaman ikinci ebeveyn olmak, kimi zaman da öğrencinin ailesi veya en iyi arkadaşı olmak gibi roller yer almaktadır. Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği görevlerin doğru bir şekilde yerine getirilmesi toplumsal gelişmeyi sağlamaktadır. Toplumsal gelişimin doğrudan öğretmenlere bağlı olduğu söylenebilir; zira öğretmenler, toplumun gelişimi için önemli olan bütün meslekleri uygulayacak bireyler yetiştirmektedir. Dolayısıyla toplum için en büyük öneme sahip mesleğin öğretmenlik olduğu söylenebilir (Balcı, 1991; Çetin, 2001).

2.1.3. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum

Öğretmenliğin sosyal kabul edilebilirliği, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirleyen önemli bir faktördür. Ancak günümüzde öğretmenlik mesleğinin kamuoyu tarafından tanınmasında belirleyici olan öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları ve bu mesleğe verdikleri önem olmaktadır. Diğer bir deyişle öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların toplum ve öğretmen arasında bulunan ilişkiye bağlı olduğu söylenebilir. Örneğin toplum tarafından öğretmenlik mesleğine saygı duyulurken, bu mesleğe karşı uygunsuz davranışlar sergilendiğinde, toplumun öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları da zamanla değişebilmektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin meslekleriyle ilgili olumlu bir tutum içinde olmaları, mesleklerine değer vermeleri ve gereklerini yerine getirmeleri önemlidir (Bashkan, 2001).

Öğretmenler sadece okul veya sınıfta görev yaparken değil, fakültede ve kamusal yaşamda zaman geçirirken de meslekleriyle ilgili bir tutum sergilemektedirler. Öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumları da davranışlarını ve mesleki başarılarını etkilemektedir (Çetin, 2006; Hoşgörür, Kılıç ve Dünder, 2002). Öğretmenlik mesleğindeki başarı, yalnızca zihinsel ve pedagojik yeterlilik ile ilgili olmamaktadır. Aynı zamanda mesleğe karşı sevgi ve görevini şevkle icra etmek de oldukça önemlidir (Çeliköz ve Çetin, 2004). Öğretmenler meslekleri ile ilgili olumlu bir tutum geliştirdiklerinde, mesleki rollerinin gereklerini tam olarak yerine getireceklerdir. Öğretmenlerin meslekleriyle ilgili olumlu tutumları, dünyada ve toplumda donanımlı, yararlı ve başarılı insanların yetişmesinde etkili olmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin mesleklerine yönelik pozitif tutumları, öğrencileri daha fazla motive etme sürecinde, zamanı verimli kullanma konusunda ve meslektaşlar ile iletişim kurma konusunda önemli bir faktördür; bu durumda öğretmenler, meslektaşlarının, ailelerinin ve toplumun nezdinde saygınlıklarını koruyacaklardır (Çetin, 2006; Doğan ve Tchoban, 2009).

Öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumlar, kavramın üç unsuru doğrultusunda incelendiğinde: “kişinin öğretmenlik mesleğine karşı sevgisi duyuşsal öge, mesleğin gereklilikleri veya çalışma şartlarına ilişkin bilgi sahibi olması bilişsel öge ve eğitim sürecini tamamlamasının ardından çalışma hayatına başlaması veya çalışma eğiliminde bulunması ise davranışsal öge” ile açıklanmaktadır. Sosyal bilimlerdeki her meslek alanında olduğu gibi eğitim bilimi alanında da toplumsal geleceği belirleme sürecinde önemli bir role sahip olan öğretmenlerin, meslekleriyle ilgili tutumları pek çok çalışmaya konu olmuştur.

Pedagojik ve alan bilgisi ile genel kültür bilgisi gibi birçok donanıma sahip kaliteli öğretmenler aracılığıyla eğitim sistemini başarıya götürmek mümkün olacaktır. Öğretmenlerin yetiştikleri kurumlarda aldıkları eğitime ek olarak, üniversiteden mezun olduktan sonra eğitimlerine devam ederek kişisel ve mesleki becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumları mesleki gelişimleri bakımından önem arz etmektedir. Öğretmenlik mesleğiyle ilgili pozitif tutum sergileyen öğretmenler, mesleğini sevdikleri sürece gelişmek için daha fazla çaba sarf edeceklerdir (Kadioğlu Akbulut, Karalioğlu, 2018). Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) yaptığı bir araştırma; öğretmenliğe verilen önemin giderek azaldığını, öğretmenlerin mesleklerine, iş ve hayat şartlarına karşı olumsuz bir tutum içinde olduklarını, ve öğretmenliğin tercih edilen meslekler arasındaki konumunun olumsuz yönde etkilendiğini ortaya koymuştur (Akyüz, 2011; Çetin, 2001, 2006).

Öğretmenlerin; fikir, tutum ve davranışlarıyla öğrencilerini etkilediği hususu bilimsel olarak kabul edilmektedir. Genellikle öğrenciler, öğretmen tarafından anlatılan konunun içeriğinden ziyade, öğretmenin konuya karşı yaklaşımı ve yorumlama şekline etkilenebilir (Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Küçükahmet, 1997). Bu bağlamda öğretmenin karakterini meydana getiren kimi davranışlar, öğrenciler üzerinde oldukça önemli etkilere sahip olmaktadır. Karakteri meydana getiren en önemli özelliğin ise tutum ve benlik algısı olduğu belirtilmektedir. Sonuç olarak, öğretmenler tarafından öğrencileri en fazla etkileyen faktör tutumlar olmaktadır (Gürkan, 1993; Küçükahmet, 1997).

Öğretmenlerin öğrettikleri bilgi ve becerilere ek olarak onların tutumlarını yansıtan davranışları da öğrenciler üzerinde etkili olmaktadır. Öğretmenin samimiyeti, hoşgörüsü ve sabır düzeyi öğrenciler üzerinde olumlu bir etkiye sahip olsa da, bunun terini ifade eden davranışların onları olumsuz yönde etkilediği söylenebilir (Güçlü, 2000). Bir kişinin öğretmenlik mesleğinde başarı sağlayabilmesi; bu kişinin sabrına, özverisine ve istikrarlı biçimde çaba göstermesine bağlı olmaktadır. Bu nedenle bu mesleği şevkle ve isteyerek yapabilmek en önemli konulardan birisidir (Aşkar ve Erden, 1987)

2.1.4. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Tutumlarına Yönelik İlgili Araştırmalar

Hollensteiner (1988) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, öğretmen tutumları cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum ve hizmet süresi gibi birbirinden farklı bağımsız değişkenlere bağlı olarak incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, 5-9 yıl arası deneyime sahip öğretmenlerin, 20-24 yıl arası deneyime sahip öğretmenlere kıyasla daha olumlu tutuma

sahip oldukları gözlenmiştir. Bununla birlikte, ilkokul öğretmenlerinin ortaokul ve lise öğretmenlerine göre; öğretmenlik becerileri, sınıf atmosferi ve velilerle ilişkiler açısından iş konusunda daha olumlu tutumlara sahip oldukları ve bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlerle kıyaslandığında yine daha olumlu bir eğilime sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca, çok sayıda öğrenciden oluşan okullarda çalışan öğretmenlerin, az sayıda öğrenciden oluşan okullarda çalışan öğretmenlerle karşılaştırıldığında öğretme süreçleri konusunda daha az olumlu bir tutuma sahip oldukları ortaya konmuştur.

Korkmaz'ın (2009) yaptığı, ‘‘İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul yaşam kalitesini algılama düzeyleri ve mesleki tutumlarının incelenmesi’’ isimli araştırmada, ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutum seviyeleri ve okul hayat kalitesi algıları ilişkisi çeşitli değişkenler kapsamında incelenmiştir. Çalışma kapsamında; öğretmenlerin meslekleriyle ilgili tutumları olumlu iken, ‘insancıl düşünsel yaklaşım’ bağlamında erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlerle kıyaslandığında tutumlarının daha olumlu olduğu gözlenmiştir. Medeni durum değişkeni ele alındığında ise bekar öğretmenler, evli öğretmenlere göre daha olumlu bir tutum içinde oldukları gözlenirken, ebeveyn olma değişkeni çerçevesinde anlamlı bir farklılıktan bahsetmek mümkün değildir. Konu sosyo-ekonomik seviye temelinde incelendiğinde, sosyo-ekonomik seviyesi daha yüksek olan okullarda çalışan öğretmenlerin öğretme süreci ve öğrenciyle ilgili tutumlarının, alt sosyo-ekonomik seviyede çalışan öğretmenlerle karşılaştırıldığında daha olumlu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, araştırma çerçevesinde öğretmenlerin öğrenme, öğrenci ve meslek ile ilgili tutumları, öğrenci sayıları temelinde anlamlı düzeyde farklılık oluşturmamıştır.

Aydın ve Sağlam (2012) tarafından yapılan ‘‘Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi’’ isimli çalışmada Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi bünyesinde farklı alanlarda eğitim görmekte olan 245 öğretmen adayı ele alınmıştır. Araştırma sonucuna göre; cinsiyet değişkeni temelinde kadın öğrencilerin erkek öğrencilerle karşılaştırıldığında ve anne eğitim seviyesi bakımından ise ilkokul mezunu anneleri olan çocukların ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu anneleri olan çocuklarla karşılaştırıldığında öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumların daha olumlu gerçekleştiği gözlenmiştir.

Doğan'ın (2013) araştırmasında ise Ağrı şehrinde çalışan 382 sınıf öğretmenin öz-yeterliklerine ve meslek tutumlarına yönelik düzeyleri irdelenmiştir. Çalışma sonucuna göre

öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumların cinsiyet değişkeni bakımından farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda, bayan öğretmenlerin mesleğiyle ilgili tutumlarının erkek öğretmenlerle kıyaslandığında daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber öğretmenlerin öz yeterlik seviyesinin öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumlarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Güloğlu Demir (2016), sınıf öğretmenlerinin mesleki görevleriyle ilgili ders dışı zaman kullanımının ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumlarının tespit edilmesini hedefleyen “Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Görevlerine Yönelik Ders Dışı Zaman Kullanımları ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi” başlıklı doktora tezinde; 2014-2015 eğitim öğretim yılı kapsamında Karabük şehrinde merkez, ilçe ve köyleri de kapsayacak şekilde, toplamda 55 resmi ilköğretim okulunu ve bu okullarda görev yapan 517 öğretmen katılımcıyı ele almıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde, öğretmenler tarafından öğretmenlik mesleğinin orta düzeyde sevildiği, tümüyle değer verildiği ve oldukça tatmin oldukları tespit edilmiştir. Bu bağlamda, ağırlıklı olarak öğretmenlerin öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumları olumlu bulunmuştur. Kadın öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine, erkek öğretmenlerle kıyaslandığında daha fazla önem verdikleri ifade edilmiştir. Eğitim fakültesinin dışında başka bir fakülteden mezun olan öğretmenlerin ise, diğer öğretmenlerle karşılaştırıldığında öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumlarının daha az olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Polat, Arslan ve Satıcı (2016) tarafından yapılan “Öğretmenlerin Mesleki Tutumları ile Sınıf Disiplin Modeli Tercihleri Arasındaki İlişki” isimli araştırmada, öğretmenler tarafından tercih edilen sınıf disiplin modeli ve mesleki tutum olgusu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre “kural sonuç” sınıf disiplini modeli ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumlar arasında orta seviyede negatif bir ilişkinin mevcut olduğu anlaşılmıştır. Buna karşın, yüzleştirme-anlaşma sınıf disiplini modeli ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumlar arasında düşük seviyede pozitif bir ilişkinin mevcut olduğu anlaşılmıştır. Son olarak, iletişim-dinleme modeli ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumlar arasında düşük seviyede pozitif bir ilişkinin mevcut olduğu anlaşılmıştır.

Kaya'nın (2017), “Sınıf Öğretmenlerinin Eğitimde Teknoloji Kullanımına İlişkin Tutum Düzeyi İle Mesleğe Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlığını taşıyan çalışmasında, sınıf öğretmenleri teknoloji kullanımına ilişkin tutumları ve meslekleriyle ilgili tutumları temelinde incelenmiştir. Çalışma kapsamında, Kırşehir şehir

merkezinde çalışan 195 sınıf öğretmeni katılımcı olarak yer almıştır. Araştırma sonucuna göre sınıf öğretmenlerinin meslekleriyle ilgili tutumları ve öz yeterliliklerine ilişkin inançları arasında bir ilişki tespit edilmiştir. Öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumların sonucu ele alındığında ise sevgi, değer ve uyum temelinde yaş, medeni durum ve cinsiyet gibi değişkenler bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Karakuş (2017), “Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnançları ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde; öğretmen adayları tarafından öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutum ve öz yeterlilik inançlarının seviyesi, söz konusu iki olgu arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığı ve öz yeterliliğin öğretmenlik mesleğiyle ilgili tutumları önceden belirleyip belirlemediği araştırılmıştır. Sonuç olarak öğretmen adayları tarafından öğretmenlik mesleğiyle ilgili olumsuz bir tutumun mevcut olmadığı, bayan öğretmen adayları tarafından mesleğe daha çok önem verildiği ve öğretmen olma arzularının daha çok olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber bu adayların öz yeterlik inançlarında meydana gelen artışların mesleğe ilişkin tutumlarında da artışa sebep olduğu anlaşılmıştır.

Cebeci Emre (2017) tarafından yapılan “Ortaokul Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları ile Mesleğe Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlığını taşıyan çalışmada, Kahramanmaraş ilinde çalışan 384 ortaokul öğretmeni katılımcının öz yeterlilik algıları, meslekle ilgili tutumları ve iki olgu arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çerçevede araştırma sonuçları; katılımcıların öz yeterlilik algısının yüksek olduğunu ve meslekle ilgili tutumlarının olumlu olduğunu göstermektedir. Bununla beraber bu çalışmaya göre öz yeterlilik algılarının meslekle ilgili tutumları olumlu yönde etkilediği gözlenmiştir.

2.2. Yaşam Doyumu

2.2.1. Yaşam Doyum Kavramı

“Yaşam Doyumu Kavramı” açıklanmadan önce “Yaşam” ve “Doyum” kavramlarının açıklanması gerekmektedir. Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından “yaşam” kavramı “doğum ile ölüm arasındaki süre, hayat, ömür” ve “tatmin” kavramı “eldekenden hoşnut olma, kanma, yetinme” şeklinde tanımlanmıştır. Bir başka tanımlama kapsamında ise doyum kavramı; “beklentilerin, ihtiyaçların, dilek ve isteklerin karşılanması” şeklinde belirtilmektedir (Yılmaz, Keser ve Yorgun, 2010) "Yaşam doyumu" terimi ise literatür kapsamında hayat memnuniyeti ya da hayata ilişkin tatmin olma durumu olarak yer almaktadır.

Gündelik hayatta insanların toplumsal ilişki ve ruhsal sağlıklarına etki eden önemli bir psikolojik faktör olarak anılan yaşam doyumu kavramı ilk kez Neugarten ve arkadaşları aracılığıyla ortaya atılmıştır (Şener, 2009). Psikoloji paradigması içinde gelişen ve insan mutluluğunun artırılmasını hedefleyen bu kavram kısa sürede yaygınlaşıp davranış bilimi, yönetim bilimi, iletişim bilimi ve sosyoloji gibi çeşitli disiplinlerde yerini almıştır (Şimşek ve Aktaş, 2015). Son zamanlarda doğrudan yaşam ile ilişkilendirilen yaşam doyumu terimi, kişinin sürdürmüş olduğu yaşamın, onun için ne düzeyde doyum sağladığı konusuna odaklanmaktadır (Dikmen, 1995).

Konuya ilişkin literatür ele alındığında, çeşitli yazar ve araştırmacıların yaşam doyumu kavramına ilişkin birçok tanım geliştirdiği görülmektedir. Bu tanımlamalardan bazıları aşağıda ifade edilmiştir;

Neugarten ve diğerleri (1961) tarafından yapılan tanıma göre yaşam doyumu kavramı, kişinin hayattan ne istediği ve ne elde ettiğini karşılaştırmak suretiyle ortaya çıkan duruma işaret etmektedir (Softa, Karaahmetoğlu, Erdoğan, ve Yavuz, S. 2015).

Veenhoven (1996) ise, yaşam doyumu kavramını; kişinin tümüyle yaşam kalitesini değerlendirme süreci şeklinde ele almıştır. Buna göre, kişinin yaşamından hangi düzeyde memnun olduğu, yaşam doyumu kavramını da ortaya çıkarmaktadır.

Shin ve Johnson ise yaşam doyumu kavramını, bireyin bir takım kriterler ışığında hayat kalitesine ilişkin gerçekleştirdiği genel bir değerlendirme süreci biçiminde ifade etmişlerdir (Diener, 1985).

Kişisel hedefleri gerçekleştirme olasılığındaki artış, yaşam doyumunun da buna bağlı olarak artmasına sebep olacaktır. Bu bağlamda yaşam doyumu, bireylerin amaçlarını gerçekleştirme seviyesi şeklinde tanımlanabilmektedir (Aysan ve Bozkurt, 2004).

Yaşam doyumu kavramı, bir kişinin gündelik yaşamındaki yükümlülüklerine, faaliyetlerine, hedeflere ulaşma durumuna ve hayatının anlamına yönelik bir tanımlamayı içermektedir (Sunk, 2003).

İnsanların hayata bakış açısının, yaşam beklentisinin ve memnuniyet düzeyinin etkili olduğu psikolojik bir duruma işaret eden yaşam doyumu, kurumsal hayata da etki etmektedir

(Yılmaz ve Altınok, 2009). Bu bağlamda, kurumsal anlamda doyum terimi, bir örgütsel sisteme yeni katılmış ya da mevcut bir üye tarafından söz konusu kurumdan beklenen maddi ve manevi ihtiyaçların, karşılanması ya da karşılanmaması sonucunda oluşan memnuniyet durumu şeklinde tanımlanmaktadır. Kurumsal anlamda doyumunu sağlayan faktörlerden bazıları şu şekilde ifade edilebilir; ücretler, maaşlar, ikramiyeler ve diğer maddi unsurlar, işin türü, yapılan işin değerlendirilmesi, örgüt içinde yükselme (Göksu, 2007). Ayrıca çalışanların örgütsel bağlılığının yüksek olması da yaşam doyumunu olumlu yönde etkilemektedir (Özdeveciolu ve Aktaş, 2007).

Diener (1984, s.550) tarafından yapılan çalışmada yaşam doyumunu kavramı üç grupta ele alınmıştır;

- **Dışsal/Normatif Kriterler:** Çevreye bağlı etkenler ve sosyo-kültürel yapının yaşam doyumunu algısı üzerine etkisi bulunmaktadır. Hedeflenen ideal durum ile uygun şekilde normatif tanımlar geliştirebilmektedir.
- **İçsel/Sübjektif Kriterler:** İnsanların zihinlerindeki kriterler temelinde ortaya çıkan hayat kalitesiyle ilgili değerlendirmeler ve söz konusu kriterlere ulaşabilme düzeyleri, yaşam doyumunu bakımından belirleyici bir faktördür. Kişinin, belirlenmiş olan bu kriterlere ulaşması, bu kişinin yaşam doyumunu düzeyine olumlu bir katkı yapacağı söylenebilir.
- **İçsel/Duygu Durum:** Kişinin belirli bir duruma ilişkin yaşamış olduğu güzel ve iyi duygu/hisler, yaşam doyumunu bağlamında önemli bir gösterge olmaktadır. Bu bakımdan bir olay esnasında kişinin kendini huzurlu, eğlenceli, mutlu ve motive hissetme durumu, yaşam doyumunu üzerine pozitif bir etkiye sahip olmaktadır

“Yaşam doyumunda ihtiyaç kavramı çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü bir kişinin ihtiyaçları karşılandığı zaman neşe ve mutluluk, karşılanmadığı zaman ise hüzün ve acıya neden olan duygular meydana gelmektedir” (Yılmaz, 2009, s.474). Gündelik yaşamda bireylerin gıda, başarılı olma ya da finansal kazançlar gibi bazı temel gereksinimleri söz konusu olmaktadır. Anılan ihtiyaçlar, insanları belli davranış kalıpları sergileyerek doyum aramaya yönlendirmektedir (Şimşek ve Çelik, 2014).

Dikmen (1995) gerçekleştirdiği çalışmada yaşamı iş hayatı ve iş dışı hayat olmak üzere iki kısma ayırmıştır. Bu anlamda, çalışma hayatı, kişi için, gününün belli bir bölümünü

geçirdiği ve belli bir maaş ya da ücret karşılığında gerekli işi yapması talep edilen bir yer olmaktadır. İş dışındaki yaşamın da boş zamanlar ve diğer çalışma dışı zamanlar şeklinde ikiye ayrılması söz konusudur. Boş zamanın, bireyin sadece kendisine ayırdığı ve keyif aldığı aktiviteleri gerçekleştirdiği zamanı içerdiği söylenebilir. Genellikle, bireyler iş dışındaki vakitlerinin tamamını boş zaman şeklinde değerlendirmemektedir. Zira bireyler aynı zamanda eşleri, çocukları, akrabaları ya da arkadaşlarıyla ilişkide bulunmak, ev ile ilgili yükümlülükleri yerine getirmek gibi işleri de yapmaktadırlar. Bu sebeple diğer iş dışındaki zamanların evlilik veya sosyal uyum zamanı şeklinde adlandırılması mümkündür. Yaşam doyumu kapsamında ise bireyin; işte geçirdiği zaman, boş zaman ve diğer iş dışındaki zaman da dahil olmak üzere bütün yaşamıyla ilgili göstermiş olduğu duygusal refleks ya da tutumu söz konusu olmaktadır.

2.2.2. Yaşam Doyumunun Önemi

Yaşam doyumu, insanların yaşam boyu mutlu olmalarında ve yaşamlarına anlam kazandırmalarında temel unsurlardan birisi şeklinde kabul edilmektedir (Yiğit, vd., 2011). Bu bağlamda yaşam doyumunun, kişilerin genel olarak hayata ve örgütsel çevreye yönelik olumlu tutum ve davranışlarının ortaya çıkışı sürecinde önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Bireylerin yaşam doyumuna sahip olmaları iş yaşamının dışında kalan ailelerine, arkadaşlarına ve akrabalarına karşı da olumlu davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır (Kanten ve Kanten, 2015)

Genellikle yaşam doyumu seviyesi yüksek olan bireylerde bulunan nitelikler şöyle sıralanabilir: (Ümmet, 2012).

- Gündelik hayattaki faaliyetlerden keyif almak
- Yaşamın bir anlamı olduğunu düşünmek,
- Belirlenen hedeflere ulaşmak,
- Olumlu anlamda bir benlik fikrine sahip olmak,
- Genel bir olumluluk haline sahip olmak

Yaşamın tamamını içeren yaşam doyumu, kişinin ruhsal ve duygusal anlamda nasıl bir ruh haline sahip olduğunu gösteren önemli bir işaret şeklinde değerlendirilmektedir. Kişinin hayatında meydana gelebilecek tüm çatışma, engelleme, güçlük ve ani negatif gelişmeler, onun yaşam doyumunun olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. Bu husus, yaşam doyumu düşük olan kişiler için kötü sonuçlara sebep olabilmektedir. Örnek olarak, böyle bir durumda

depresyon problemi ortaya çıkabilmektedir. Depresif evredeki kişiler kendilerini yorgunluk, hüzün, çaresizlik, umutsuzluk ve isteksizlik gibi negatif duygu durumlarında bulabilmektedir. Bu nedenle, kişilerin farklı duygusal ruh halleriyle karşılaşmaları söz konusu olabilmektedir. Esasen, bu farklı ruh hallerinin yalnızca duygusal boyutla ilgili değil, aynı zamanda fiziksel boyutlarla da ilgili olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, depresif bir bireyde iştahsızlık, uykusuzluk gibi olumsuz durumlarla karşılaşmak mümkündür (Demirel ve Canat, 2004).

Yaşam doyumu seviyesinin gerek iş yaşamında gerekse iş dışındaki yaşamda oldukça önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Bu anlamda, kişiye gündelik yaşamında ihtiyaç duyacağı enerjiyi sağlayan uyku düzeni, gıda, dinlenme ve tatil gibi aktivitelere yeterince vakit ayrılmaması, iş performansını da olumsuz etkileyecek ve böylece iş ve hayat arasındaki denge bozulacaktır. Bununla beraber iş ve hayat arasında bulunan dengenin sağlanması durumunda, kişi kendine daha fazla güvenmekte, kendisini daha enerjik hissetmekte ve motivasyonunda artış meydana gelmektedir (Erdoğan, 2016).

Ayrıca çalışanlar iş hayatlarını ve iş dışındaki hayatlarını ideal bir dengeye getirdiklerinde; iş verimliliğinde ve performansta da artış yaşanmakta, çalışanların kurumlarında daha uzun zaman çalışmaları mümkün olmakta, kurumlarda daha az hastalık ve iş devamsızlıkları ortaya çıkmakta, kurumlar daha nitelikli çalışanlara sahip olabilmekte ve çalışanların morali ve örgüte yönelik bağlılıklarında artış yaşanmaktadır. Kişiler, bir iş-yaşam dengesi yaratarak, olaylar ve durumlar karşısında daha net ve yaratıcı olmakta, aynı zamanda motivasyon düzeylerini de yükseltebilmektedirler (Morgenstern, 2004). Bu bağlamda yaşam doyumu kavramı ile iş hayatını birbirinden ayrı görmek imkansızdır (Keser, 2003).

Sonuç olarak gerek örgütlerde gerekse sosyal ilişkilerde insanın önemi her geçen gün artmaktadır (Yılmaz ve Sünbül, 2009, s.173). Bu anlamda kişinin iş hayatına ilişkin memnuniyet düzeyi, genel olarak hayattan aldığı doyuma ve üretkenliğine de önemli ölçüde etki etmektedir. Örgütsel hedefler kapsamında; kurumlarda kişilerin yaşam doyumları üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri olan faktörlerin belirlenmesi, onların daha fazla doyumu elde etmeleri ve daha az stresle karşılaşmaları bakımından önemli bir role sahiptir (Ünal, Karlıdağ ve Yoloğlu, 2014).

2.2.3. Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler

Yapılan çalışmalarda bireylerin yaşam doyumunu ölçmekte ve yaşam doyumların etkileyen faktörlerin sınırlarını belirlenmekte zorluklar ortaya çıkmaktadır (Tomrukçu, 2010).

İnsan hayatı gerek çalışma yaşamı gerekse iş dışında geçirdiği zamanı içeren bir süreç olarak ele alınırsa, yaşam doyumunu bir kişinin tüm yaşamı boyunca verdiği duygusal bir tutum ve tepki şeklinde değerlendirmek mümkündür. Yaşam doyumunu, basit ve anlaşılır bir forma sahip olsa da, yapısı gereği daha kompleks bir içeriğe sahip olmaktadır. Gerçekleştirilen çalışmalarda, insanların yaşam doyumlarını ölçmek ve yaşam doyumlarına etki eden faktörlerin sınırlarını belirlemek bağlamında kimi güçlükler yaşanmaktadır (Tomrukçu, 2010).

Kişiden kişiye yaşam doyumunu olgusu farklılık arz edebileceği için, bu olguya etki eden faktörlerin kesin olarak sınırlanması da oldukça güç bir hale gelmiştir. Gerçekleştirilen bir çalışma kapsamında, yaşam doyumuna etki eden faktörler şu şekilde sıralanmaktadır (Yıldız, 2019, s. 725-726):

- Bireyin gündelik yaşamından hoşnut olma düzeyi,
- Bireyin hayatının anlamlı olduğunu düşünmesi,
- Bireyin hedeflerini gerçekleştirme sürecine uyum gösterme bakımından başarılı olması,
- Bireyin fiziksel açıdan kendini iyi hissetmesi
- Bireyin mali ve güvenlik açısından hoşnut olması,
- Bireyin sosyal ilişkilerini başarılı olarak sürdürmesi,
- Bireyin olumlu bir kişisel kimliğe sahip olması.

Gerçekleştirilen bir diğer araştırmada ise yaşam doyumuna; bireyin kendisine olan güveni, kendisini tanıma ve anlama, sağlık, aileyle olan yakınlık, akrabalık ve arkadaşlık ilişkileri, çocuk sahibi olma gibi bazı faktörlerin de etki ettiği ifade edilmiştir (Dikmen, 1995).

Özetle, yaşam doyumuna etki eden unsurlar bireyin kişisel özellikleri, sosyal ilişkileri, ruhsal ve fiziksel yapısı ve maddi durumu gibi birbirinden farklı birçok konuyu içeren geniş ölçekli bir alana işaret etmektedir. Kişiden kişiye farklılık arz eden yaşam doyumunu, ülkeler ve toplumlara bağlı olarak da göre farklılık gösterebilmektedir (Tomrukçu, 2010).

2.2.4. Sınıf Öğretmenlerinin Yaşam Doyumlarına Yönelik İlgili Araştırmalar

Şahin (2008) tarafından hazırlanan “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Ve Yaşam Doyumu Düzeyleri” adlı yüksek lisans tezinde, Mersin kentinde kamuda ve özel sektörde çalışan 300 beden eğitimi öğretmenine katılımcı olarak yer verilmiş ve katılımcıların tükenmişlik ve yaşam doyumunu seviyelerinin belirli değişkenler ışığında belirlenmesi

hedeflenmiştir. Bu amaçla çalışma sonuçları ele alındığında; katılımcılar arasında kamuda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin özel okullardaki beden eğitimi öğretmenleri ile karşılaştırıldığında daha az yaşam doyumlarına sahip oldukları anlaşılmış, bununla beraber duygusal tükenmişlik yaşayan öğretmenlerin yaşam doyumu düzeylerinin daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak, bireysel başarı seviyesinin yaşam doyumuna olumlu etkiye bulunduğu tespit edilmiştir.

Acar Arasan'ın (2010) hazırlamış olduğu “Akademisyenlerde Yaşam Doyumu, İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma” başlığını taşıyan yüksek lisans tezinde, Uşak Üniversitesi'nde çalışan 170 akademisyen katılımcı grup olarak yer almıştır. Çalışma kapsamında; yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin bireysel özellikler temelinde belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda, araştırma sonuçları yaşam doyumu ve iş doyumu arasındaki ilişkiye işaret etmektedir. Çalışma kapsamındaki katılımcıların iş ve yaşamlarına ilişkin doyum düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Şahin'in (2010) gerçekleştirdiği “İlköğretim Öğretmenlerinde Yaratıcılık, Mesleki Tükenmişlik ve Yaşam Doyumu” isimli yüksek lisans tezinde, ilköğretim okullarında görevli olan öğretmenlerin yaratıcılık, tükenmişlik ve yaşam doyumu seviyelerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Çalışma, Sakarya şehrinin Adapazarı ilçesinde bulunan 1203 öğretmenin katılımıyla gerçekleşmiştir. Çalışma kapsamında edinilen veriler; katılımcıların %82.3'lük kısmının yaşam doyumu seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla beraber, katılımcıların yaşam doyum seviyelerinin cinsiyet, medeni durum, kıdem yılı, alan ya da eşinin mesleği gibi değişkenlere bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin yaşam doyumlarının başarı duygusundan etkilendiği gözlenmiştir. Son olarak, öğretmenlerde duygusal tükenmişlik seviyesinin artmasıyla yaşam doyum seviyesinin azaldığı görülmüştür.

Taş (2011) ise “Öğretmenlerde Yaşamın Anlamı Yaşam Doyumu Sosyal Karşılaştırma ve İç-Dış Kontrol Odağının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında, İstanbul kentindeki ilçelerde çalışmakta olan 363 öğretmenin hayatın anlamı, yaşamsal doyum, sosyal karşılaştırma ile iç dış kontrol odağı faktörleri arasındaki ilişki bağlamında ele alınması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, öğretmenlerin yaşam doyumu ve sosyal karşılaştırma faktörlerinin olumlu bir nedensel ilişkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin yaşam doyumları ile demografik nitelikler

incelendiğinde ise cinsiyet değişkeni temelinde anlamlı bir farklılığın bulunduğu; ancak yaş, iş deneyimi süresi, eğitim ve medeni durum bakımından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Telef (2011) tarafından, “Öğretmenlerin Öz-yeterlilikleri, İş Doyumları, Yaşam Doyumları ve Tükenmişliklerinin İncelenmesi” şeklinde adlandırılan çalışma, öğretmenlerde özyeterlilik, iş doyum, yaşam doyum ve tükenmişlik düzeyi arasında bulunan ilişki ele alınmıştır. Bununla beraber bu çalışmada öğretmenlerin öz-yeterlilikleri, iş doyum ve yaşam doyum düzeylerinin ve tükenmişliklerinin bir takım demografik değişkenler temelinde farklılık arz edip etmediği irdelenmiştir. Bu kapsamda çalışmadan elde edilen bulgulara göre öz yeterlilik durumunun alt boyutlarından olan öğrenci katılımının sağlanması, öğretim stratejileri yeterliliği ve sınıf yönetimi yeterliliğinin, öğretmenlerin iş doyum ve yaşam doyum düzeyleri ile olumlu, tükenmişlik düzeyleri ile olumsuz bir ilişkiye sahip olduğu anlaşılmıştır.

Avcı'nın (2013) hazırlamış olduğu “Farklı Mesleklerde Çalışan Kadınların Yaşam Doyumu, İş Doyumu, Tükenmişlik ve Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığı Düzeylerinin Depresyon İle İlişkinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde Türkiye’deki bazı kamu kurumlarında görev yapan 335 kadın ele alınmış ve bu katılımcıların yaşam doyumları, iş doyumları, tükenmişlik seviyeleri ve cinsiyet ayrımcılığı seviyelerinin depresyon ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu kapsamda çalışma sonucunda cinsiyet ayrımcılığı olgusunun yaşam doyumuna olumsuz yönde etki ettiği anlaşılmıştır. Ayrıca, yaşam doyumunda ve iş doyumunda meydana gelen artışın kadınlarda depresyon seviyesini azalttığı saptanmıştır. Bununla beraber yaşam doyumunda meydana gelen artışların iş doyumunda da artış yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kubilay (2013) tarafından hazırlanan ve “Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin İş Doyumu ve Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi (Niğde İli Örneği)” ismini taşıyan yüksek lisans tezinde, Niğde şehrinde çalışan 275 okul yöneticisi katılımcı olarak yer almıştır. Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin iş doyumları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi olarak ele alınmıştır. Bu anlamda çalışmadan elde edilen bulgulara göre iş ve yaşam doyumları arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca araştırmanın sonuçları kapsamında öğretmenlerin mesleki kıdem ve sürelerinin, görev yapılan okul tipinin, çalışma ortamındaki fiziksel koşulları ve ekonomik durum algısının, yaşam doyum seviyesini etkilediği anlaşılmıştır. Ancak yaşam doyumunun cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim seviyesi gibi değişkenler temelinde farklılık arz etmediği saptanmıştır.

Kıvılcım (2014) tarafından yapılan ve “Öğretmenlerde İş Doyumu, Öz yeterlik İnancı ve Yaşam Doyumu İlişkisinin Karşılaştırılması” başlığını taşıyan yüksek lisans tezinde öğretmenlerde bulunan iş ve yaşam doyumunu ve öz yeterlilik inancı arasında bulunan ilişki ele alınmıştır. Söz konusu çalışmada, iş doyumunu ve öğretmen öz yeterlilik inancı ölçeği geliştirilmesi çalışmaları bulunmaktadır. Araştırma kapsamında Mersin kentinde görevli olan 410 öğretmen katılımcı olarak gerçekleşmiştir. Araştırma sonucunda göre öğretmenlerin öz yeterlilik inançları ve iş doyumunun cinsiyete değişkeni temelinde farklılık arz etmediği saptanmıştır; bununla beraber öğretmenlerin branşları temelinde anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Öğretmenlerin yaşam doyumunu seviyelerinde cinsiyet, yaş ve branş değişkenleri temelinde anlamlı farklılığın bulunmadığı belirtilmiştir.

Sarıdemir (2015) tarafından hazırlanan, "Öğretmenlerin Algılarına Göre Okul Müdürlerinin Liderlik Stillerinin ve Bazı Kişisel Değişkenlerin Öğretmenlerin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisi" adlı yüksek lisans tezinde, okul müdürlerinin liderlik tarzlarının öğretmenlerin yaşam doyumları üzerindeki etkisini incelemiştir. Bununla beraber, yaşam doyumunu durumunun; cinsiyet, yaş, işe olan tutku ve okul müdürüne sempati gibi durumlarla ilişkisi ele alınmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, okul müdürlerinin dönüşümcü bir liderlik tarzına sahip olduğuna inanan öğretmenlerin yüksek düzeyde yaşam doyumuna sahip oldukları saptanmıştır. Öğretmenlerin yaşam doyumunda cinsiyet değişkenine bağlı olarak anlamlı bir farklılıktan bahsedilmemiştir. Bununla birlikte, öğretmenlerin yaşam doyumlarının yaş ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve sempati durumlarından etkilendiği anlaşılmıştır.

2.3. İş Doyumu

2.3.1. İş Doyumu Kavramı

İş doyumunu kavramı, iş görenlerin yani çalışanların işlerine yönelik geliştirdikleri genel tutumları (Kumaş ve Deniz, 2010) şeklinde tanımlanabilmektedir; bununla beraber Locke’un tanımına göre bu kavram “birinin iş veya iş deneyimlerini değerlendirilmesinden kaynaklanan zevkli veya olumlu bir duygusal durum (Green, 2000) biçiminde tanımlanmaktadır. İş doyumunu sürecinde önemli role sahip üç faktörden bahsedilmektedir (Çetinkanat, 2000, s.48):

- İş doyumunu süreci, işe yönelik durumla ilgili bir duygusal bir tepkiyi ifade etmektedir; bu sebeple iş doyumunu görülemez bir niteliğe sahiptir fakat hissedilmektedir.

- İş doyumu süreci, genellikle ortaya çıkan sonucun beklentilere ne ölçüde cevap verdiği ve beklentileri ne derece aştığına göre belirlenmektedir.
- İş doyumu kendisiyle ilgili bazı özellikler göstermektedir.

Uzun yıllar çalışan bireylerin duygusal anlamda önem verdiği, bir işin en önemli niteliklerine işaret eden beş farklı iş doyumu boyutundan bahsedilmektedir.

- **İşin kendisi:** Meslek tarafından kişiye ilgi çekici görevlerin, öğrenme fırsatlarının ve sorumluluk alma olanaklarının sunulması durumuyla ilişkilidir.
- **Ücret:** Kişinin çalıştığı kurumdaki ücret miktarı ve bu ücretin kurumdaki diğer çalışanlara göre adaletli olarak algılanma derecesiyle ilişkilidir.
- **Yükselme olanakları:** Kişinin çalıştığı kurumda yükselme olanağıyla ilişkilidir.
- **Denetim:** Denetim erkinin çalışan bireye yönelik teknik yardım sağlama ve davranışsal katkılarda bulunma yeteneğiyle ilişkilidir.
- **İş arkadaşları:** Kurumda çalışan bireyin çalışma arkadaşlarının teknik anlamda yeterli ve sosyal anlamda destekleyici olmalarıyla ilişkilidir (Luthans, 1992:113).

Literatür kapsamında; işletme, turizm, sağlık vb. birçok alanda görev yapan bireylere ek olarak eğitim sektöründeki öğretmenlerin de iş doyumu araştırmalarında önemli rol oynamaktadır. Bu anlamda, öğretmenlere ilişkin iş doyumu konusu pek çok çalışmanın merkezinde bulunmaktadır. Aynı zamanda bu konu, yönetsel psikoloji alanında da bulunmaktadır. Bu kavram, öğretmenlerin çalışma koşulları ve meslekleri ile ilgili tutum ve genel kanaatlerini ifade etmektedir. Bir öğretmen için iş doyumunun, iş tatminine ve ruh sağlığına etkisi olduğu söylenebilir (Hongying, 2007). Öğretmenlerin çalışma ortamındaki olumsuz özelliklerin (aşırı kalabalık sınıflar, yüksek iş yükü vb.) iş stresi düzeyini yükselttiği, bunun da daha yüksek tükenmişlik seviyesi ile ilişkili olduğu ve daha düşük iş doyumunu meydana getirdiği saptanmıştır (Wolpin, Burke ve Greenglass, 1991). Öğretmen iş doyumuna etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Kim ve Loadman (1994) tarafından yapılan çalışmada iş doyumuna etki eden yedi değişkenden bahsedilmiştir. Söz konusu faktörler şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrenciler ile etkileşim,
- Meslektaşlar ile etkileşim,
- Mesleğe ilişkin güçlükler,
- Mesleki bağımsızlık,
- İş koşulları,
- Ücret,
- Yükselme olanakları

Bu bağlamda, iş doyumu olgusunun çalışanların hayatındaki bir çok değişken ve duyuşsal özelliklere bağılı olduğu ifade edilmektedir. Kavramın teorik olarak irdelenmesi, anılan durumu daha açık göstermektedir. Literatürde geçen motivasyon teorisi kapsamındaki birçok teorinin, esasen iş doyumu kuramı şeklinde ifade edildiğı gözlenmektedir.

2.3.2. Öğretmenlerin İş Doyumu

Öğretmen iş doyumunun, bir öğretmenin öğretme rolüne ve duyuşsal ilişkilerine dayanan ve öğretim sürecinden beklenen ile algılanan arasındaki ilişkiye dayalı bir durumu ifade ettiğı söylenebilir (Zembylas ve Papanastasiou, 2004). Öğretmenlerin iş doyumu, gerek bir sürece gerekse bir sonuca işaret eden önemli bir duyuşsal olgudur. Öğretmenlere ilişkin iş doyumunun; öğrencilerin başarısı, öğrencilere destek olma, öğrenciler ve diğere aktörlerle pozitif ilişkiler kurma, kendini geliştirme gibi öğretim rolleriyle ilgili hususlarda en yüksek düzeye çıktığına dair hakim bir kabul bulunmaktadır; bununla birlikte, iş doyumu kavramının tanımına ya da bu kavramın içeriğindeki bileşenlere ilişkin ortak bir fikir birliğinden bahsetmek mümkün değildir (Zembylas ve Papanastasiou, 2005).

1940'lardan bu yana öğretmen iş doyumu üzerine yapılan çok sayıda çalışmaya karşın, bu önemli araştırma alanında bazı yetersizliklerin bulunduğu belirtilmektedir (Kim ve Ludman, 1994). Öğretmen memnuniyeti üzerine yapılan araştırmaların birçoğı, doyum ve doyumсуuzluğa neden olan faktörleri ortaya koyan Herzberg, Mausner ve Snyderman (1959) tarafından yapılan öncü çalışmalara dayanmaktadır (Bogler, 2001). Öğretmenlerle ilgili olarak iş doyumu kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar üç temel konuya odaklanmaktadır; bunları sırasıyla genel iş doyumu, iş doyumunun boyutları ve iş doyumuna etki eden faktörler şeklinde sıralanabilmektedir (Hongying, 2007). Uzun yıllar gerçekleştirilen çok sayıda çalışma, öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin eğitim süreçlerindeki farklı yönlere etki ettiğini ve yine bu farklı süreçlerden etkilendiğini göstermektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin iş doyum düzeyleri ve sınıfta verilen eğitim kalitesi arasında bir ilişki saptanmıştır (Hall ve

diğerleri, 2009). Öğretmenlik mesleğinde süreklilik tahminleriyle ilgili çalışmalar, dört öğrenciden birinin öğretmenlik eğitimini tamamlamadığını ortaya koymuştur (Kim ve Ludman, 1994). Bir diğer araştırmada ise, öğretmenlik mesleğine başlayanların yaklaşık yarısının ilk yedi yılda görevlerini bıraktığını tespit edilmiştir (Heller, Kelly ve Perkins, 1993). Öğretmen iş tatmini, öğretmen olarak bir kariyer seçmede kritik bir faktördür (Kim ve Ludman, 1994). Bu nedenle araştırmacılar, okulların öğretmen iş tatminini artırmaya daha fazla önem vermesi gerektiğini önermektedir (Heller vd., 1993). Ancak bu çalışmalardan yıllar sonra yapılan çalışmalarda öğretmen iş doyumunu etkileyen faktörlerin dikkate alınmadığı görülmüştür.

Eğitim misyonu, öğretmenlerin kendi işleri hakkında nasıl hissettiklerine ve yaptıkları işten ne kadar memnun olduklarına bağlıdır (Bogler, 2001). Eğitim süreci boyunca alınan kararlar, yapılan uygulamalar ve planlamaların tümü öğretmenleri etkilemektedir. Öğretmenle doğrudan ilişkili olan uygulamalar dışında eğitimin diğer tüm paydaşlarıyla ilgili uygulamalar da, tüm paydaşlarla doğrudan etkileşim içinde olan öğretmenler üzerinde etki bırakabilmektedir. Öğretmenlerle ilgili iş doyumunu kaynaklarının ise eğitim performansı üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olduğunu ortaya konulmuştur (Ololube, 2006). İş doyumunu çok boyutlu ve dinamik bir yapı olarak görüldüğünden, mesleğin bireysel özellikleri, çalışma koşullarının özellikleri ve işle ilgili belirli etmenlerden etkilenmektedir. Dinham ve Scott (1998) iş doyumunu etkileyen üç geniş etmen kategorisini ele almışlardır: Bunlar öğretime özgü etmenler, okul düzeyinde faaliyet gösteren etmenler, sistem düzeyinde faaliyet gösteren etmenlerdir (Griva, Panitsidou, Chostelidou 2012).

Öğretmenlerin iş doyumunu etkileyen faktörler yıllar boyu araştırılmış, farklı sektörlerde farklı etmenler öne çıkmıştır. Öğretmenler özelinde de iş doyumlarını etkileyen etmenlere yönelik bazı tespitler yapılmıştır. Bolin (2007), öğretmenlerin iş doyumlarını etkileyen dört grup etmenden söz etmiş ve bu etmenleri çalışmasında sorgulamıştır:

- **Liderlik faktörü:** Araştırmalar, liderlik davranışının çalışanın iş doyumunu etkilediğine dair kanıtlar sağlamıştır.
- **Algılanan sosyal statü faktörü:** İnsanların bir "referansla ve karşılaştır" zihniyeti vardır; Memnun olup olmadıklarına karar vermek için genellikle diğer insanları referans alırlar.
- **Sınav sonuçları:** Öğretmenler, öğrencilerin kendilerinden çok bir sonraki yüksek eğitim düzeyine kabullerine yönelik girdikleri kamu sınavlarının

sonuçları için çok daha fazla ilgi göstermektedir. Sınav notları öğretmenler üzerinde büyük baskı oluşturur.

- **Kişisel geçmiş faktörleri:** Bunlar, öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı, akademik geçmişi, öğretilen temel dersler, mezun edilen sınıflar ve hizmet süresiyle ilgilidir.

Yukarıdaki etkenler incelendiğinde öğretmenlerin iş doyumunun okul yönetimi, öğrenciler ve bireysel etkenlerle ilişkili bir kavram olduğu görülmektedir. Söz konusu ilkokul olunca öğrencilerin, biraz daha ağır basan bir etken olduğunu söylemek mümkün olabilir. Ayrıca yukarıdaki sınıflamada eksik olduğu düşünülen okul ortamı ve fiziki koşullardır. Bir araştırma okul çalışma koşulları ile öğretmenin iş tatmini arasında önemli bir ilişki olduğunu göstermektedir. Daha özel olarak, öğretmen iş yükü, öğretmenler arası işbirliği ve okuldaki öğrenci disiplinine ilişkin öğretmen algılarının, öğretmenin iş doyumunu ile yakından ilişkili etmenler olduğu belirlenmiştir (Toropova, Myrberg, ve Johansson,2020).

Sonuç olarak özetlersek, öğretmen iş doyumunu öğretmenlerin yaptıkları işte kendilerine, öğrencilerine, çalıştıkları okul ortamına, okul yönetimi ve diğer meslektaşlarına bağlı olarak aldıkları duygusal verim olarak tanımlayabiliriz.

2.3.4. Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumlarına Yönelik İlgili Araştırmalar

Yılmaz ve Boğa Ceylan (2011), ilköğretim okullarında görev yapan 804 öğretmen ve 153 okul yöneticisiyle yürüttükleri çalışmalarında, öğretmenlerin yöneticilerinde algıladıkları liderlik davranış düzeyi ile öğretmenlerin iş doyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Diğer bir çalışmada ise farklı türde liselerde görev yapan 940 öğretmenle bir çalışma yürütülmüş ve sonuçta öğretmenlerin iş doyumlarının, öğretmenlerin örgütsel bağlılığının yordayıcısı olduğu ortaya konulmuştur (Madenoğlu, Uysal, Sarıer ve Banoğlu, 2014).

Alemi (2013) öğretmenlerin iş doyum düzeylerini incelemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmasına Afganistan'da dört farklı eyalette görev yapan 132 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin işlerinden ve meslektaşlarından yüksek düzeyde memnun oldukları, maaşlarından ise memnun olmadıkları belirlenmiştir.

Şahin (2013) "Öğretmenlerin İş Doyum Düzeyleri" başlıklı araştırmalarını İzmir İli Konak ilçesinde bulunan 12 okulda görev yapan 343 öğretmen üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırmada öğretmenlerin iş doyum düzeyleri, 12 yıl önce aynı okullarda gerçekleştirilen

araştırma bulgularıyla mukayeseli olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda; “Öğretmenlerin genel iş doyumları “kısmen doyumlu” seviyede olduğu belirlenmiştir. 12 yıl önceki araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, öğretmenlerin iş doyum düzeylerini belirleyen bazı boyutlarda önemli farklılıklar olduğu ortaya konulmuştur.

Meral (2016) “Demografik Faktörlerin İş Doyumu Üzerine Etkisi: Ortaokul Öğretmenleri Üzerine Bir Alan Araştırması (Gaziantep İli Nizip İlçesi)” başlıklı araştırmanın amacı, Gaziantep ili Nizip ilçesindeki ortaokul öğretmenlerinin demografik niteliklerin iş doyumuna üzerindeki tesirini araştırmaktır. Gaziantep ili Nizip ilçesindeki 20 okulda 2015-2016 eğitim – öğretim döneminde mesleklerini ifa eden toplam 462 ortaokul öğretmeni üzerinde araştırma gerçekleştirilmiştir. Neticede; katılımda bulunanların iş doyumuna içsel etkenleri ile alakalı fikirleri genel olarak “memnunum”, dışsal etkenleri ve genel etkenler ile alakalı fikirleri ise genel olarak “orta düzeyde memnunum” seviyesindedir. İçsel etkenleri iş doyumuna üzerindeki etkisi mezun olunan fakülte ve Gaziantep’te ikamet süresine dayalı farklılaşmıştır. “Dışsal faktörlerin etkisi cinsiyet, öğrenim durumu, çalışılan okuldaki öğretmen sayısı, Gaziantep’te yaşama süresi ve ebeveynlerle birlikte yaşama durumuna göre farklılaşmıştır. Genel faktörlerin etkisinin farklılaştığı özellikler ise cinsiyet, medeni durum, eşin çalışması, mesleki kıdem, çalışılan okuldaki görev süresi, sahip olunan çocuk sayısı, Gaziantep’te yaşama süresi ve ebeveynlerle birlikte yaşama durumu şeklinde tespit edilmiştir”.

Evkaya (2019) “Lise Öğretmenlerinde İş Etiği ve İş Doyumu Algısının Karşılaştırmalı Analizi: İstanbul İli Pendik İlçesi Örneği”, başlıklı araştırmada bu lise öğretmenlerinin iş etiği algısının yüksek olmasının iş doyumunu artıracak hipotezinin kanıtlanması ve buna bağlı olarak lise öğretmenlerinin iş etiği algısının iş doyumuna açısından önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Amaç doğrultusunda hazırlanan anket formu, İstanbul ili Pendik İlçesi Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ve özel liselerde görev yapan 403 öğretmene uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; lise öğretmenlerinin iş etiği ve iş doyumuna algısı arasında pozitif anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Lise öğretmenlerinin iş etiği ve iş doyumuna algısı arasında tespit edilen bu bağ, iş doyumunu artırıcı etki yapmaktadır. Ayrıca araştırma kapsamında iş etiği alt boyutları ile iş doyumuna alt boyutları arasındaki ilişki durumları da ortaya konulmuştur. Yine araştırmada bazı demografik değişkenlere göre iş etiği ve iş doyumuna düzeylerinin farklılaştığı tespit edilmiştir.

Toropova, Myrberg ve Johansson (2020) okul çalışma koşullarının ve öğretmen özelliklerinin iş doyumuna üzerindeki etkileri inceledikleri araştırmalarına 195 matematik

öğretmeni katılmıştır. Sonuçlar, okul çalışma koşulları ile öğretmenlerin iş doyumunu arasında önemli bir ilişki olduğunu göstermektedir. Daha spesifik olarak, öğretmen iş yükü, öğretmen iş birliği ve okuldaki öğrenci disiplini ile ilgili öğretmen algıları, öğretmenlerin iş doyumunu ile en yüksek ilişkili faktörler olmuştur. Öğretmen özelliklerine gelince, kadın öğretmenler ve daha verimli öğretmenler daha yüksek iş doyumuna sahiptirler. Ayrıca, öğretmen iş birliğinin kapsamı ile iş doyumunu arasındaki ilişkinin erkek öğretmenler için daha belirgin olduğu, öğrenci disiplininin ise öz-yeterlik inancı düşük olan öğretmenlerin iş doyumunu için daha önemli olduğu bulunmuştur.

Chaudhari ve Damor (2019) araştırmalarını öğretmenlerin iş doyumunu ile öğretmenlik deneyimi arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirmişlerdir. 148 İngilizce öğretmeni üzerinde gerçekleştirilen araştırma sonucunda öğretmenlerin iş doyumları ile öğretmenlik deneyimleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, işleyiş prosedürlerinin doyumunu ile öğretim yılı tecrübesi arasında zayıf ila orta derecede negatif bir ilişki saptanmıştır. Bu sonuç, öğretmenlik deneyiminin artmasıyla birlikte öğretmenlerin çalışmalarındaki öğretme yükünden daha az memnun olduklarını göstermiştir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Yöntem bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizleri yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, tarama modelinde bir çalışmadır. Karasar'a (2011) göre tarama modellenmiş çalışmaların geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalar olduğunu söylemektedir. Bu nedenle iki veya daha fazla değişken arasında değişimin varlığı veya derecesini belirlemeyi amaçlayan çalışmalar tarama modelidir. Bu kapsamda yapılan çalışma PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumu ve iş doyum düzeyleri ile mesleğe yönelik tutum düzeylerinin incelenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evreni Türkiye'de PIKTES projesinde görev yapan öğretmenleri, örnekleme ise Konya ilinde bulunan PIKTES projesi kapsamında görev yapan 237 sınıf öğretmeni oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme oluşturulurken kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örnekleme yöntemi; kolay ulaşılabilir veya elverişli örnekleme ulaşması hızlı ve kolay olan öğelere dayanmaktadır (Baltacı, 2018).

Tablo1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Değişken	Frkans	Yüzde	
Cinsiyet	Kız	69	29,1
	Erkek	168	70,9
Yaş Grupları	21-30 Yaş	126	53,2
	31-40 Yaş	92	38,8
	41-50 Yaş	19	8,0
Öğrenim Durumu	Lisans	184	77,6
	Yüksek Lisans	49	20,7
Mezun Olduğu Bölüm	Sınıf Öğretmenliği	121	51,1
	Türkçe Öğretmenliği	59	24,9
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	38	16,0
	PDR	19	8,0
Medeni Durum	Evli	130	54,9
	Bekar	107	45,1

Tablo 1’de PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinden ankete katılan katılımcılara ilişkin demografik bilgiler yer almaktadır. Buna göre cinsiyete göre dağılımının yüzdeler olarak %70,9’u erkeklerden %29,1’i kızlardan oluşmaktadır. Yaş gruplarına göre dağılımının yüzdeler olarak %53,2’sinin 21-30 yaş, %38,8’inin 31-40 yaş ve %8’nin 41-50 yaş arası olduğu belirlenmiştir. Öğrenim durumu incelendiğinde %77,6’sının lisans, %20,7’sinin yüksek lisans ve %1,7’sinin doktora olduğu belirlenmiştir. Mezun olduğu bölüme göre %51,1’nin Sınıf öğretmenliği, %24,9’nun Türkçe öğretmenliği, %16,0’sının Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği, %8’nin PDR bölümü mezunu olduğu belirlenmiştir. Medeni durumlarına göre dağılımı %54,9’u evli ve %45,1’inin bekar olduğu belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Bu araştırma da gerekli literatür taraması yapılmış araştırmaya en uygun anket ve ölçekler seçilmiştir. İlgili kişilerden izin alınarak araştırma yapılmıştır. Birinci veri toplama aracı olarak kullanılan ölçekler 3 bölümden oluşmaktadır.

Yaşam Doyum Ölçeği: PIKTES Projesinde görev Sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumları ölçmek amacıyla Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen geliştirilen yaşam doyum ölçeği kullanılmıştır. Diener ve arkadaşları tarafından geliştirilen yaşam doyum ölçeği beş maddeden oluşturulmuş 5’li likert bir ölçektir. Söz konusu ölçek Türkçeye çevrilmiş ve Türkçeye çevrilme aşamasında psikoloji alanında uzman beş kişi tarafından “yüzeysel geçerlilik” tekniğiyle geçerlilik çalışması yapılması için yardım alınarak ölçek oluşturulmuştur. Ölçek formları küçük bir gruba uygulanmış anlama güçlüğü araştırılmış ve herhangi bir anlama güçlüğüne rastlanmamıştır. Çalışma kapsamında ölçeğin güvenilirliğini ölçmek amacıyla Cronbach’s alfa analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,859 olarak belirlenmiştir. Bu değer, ölçeğin güvenilirliğinin çalışma için uygun olduğunu göstermektedir.

İş Doyum Ölçeği: Weiss, Dawis, England ve Lofquist tarafından 1967 yılında geliştirilmiştir. Minnesota İş Doyumu ölçeği Türkçe’ye Baycan (1985) tarafından 20 madde şeklinde uyarlanıp geçerlik ve güvenilirlik (Cronbach’s alpha= 0,77) çalışmaları yapılmıştır (Yelboğa, 2007, s. 6). Minnesota iş doyum ölçeği 5’li likert tipinde bir ölçektir. Çalışma kapsamında ölçeğin güvenilirliğini ölçmek amacıyla Cronbach’s alfa analizi

yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin güvenirlik katsayısı 0,927 olarak belirlenmiştir. Bu değer, ölçeğin güvenirliğinin çalışma için uygun olduğunu göstermektedir.

Minnesota İş Doyum Ölçeği, 20 maddeden oluşmakta, içsel doyum (bireysel etmenlere bağlı iş doyum), dışsal doyum (çevresel etmenlere bağlı iş doyum) şeklinde iki alt boyuta sahiptir ve tüm maddelerin yer aldığı boyut ise genel iş doyum düzeyi olarak adlandırılmaktadır.

İş doyum ölçeğinde bulunan maddelerin boyutlara göre numaraları aşağıdaki gibidir;

İçsel İş Doyumu; 1,2,3,4,7,8,9,10,11,15,16,20

Dışsal İş Doyumu; 5,6,12,13,14,17,18,19

Genel İş Doyumu; 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20

Mesleğe Yönelik Tutum Ölçeği: Araştırmada kullanılan üçüncü araç tutum ölçeğidir. “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlemek amacıyla Çetin (2003) tarafından öğretmen adayları ile geliştirilen ölçek Göloğlu Demir (2016) tarafından öğretmenlere uyarlanmıştır. Ölçeğin 3 faktör ve 35 maddeden oluşmaktadır. Bu faktörler; Sevgi, Tatmin ve Değer olarak belirlenmiştir. Ölçek maddeleri, 5’li Likert tipi maddelerden oluşmaktadır.

Öğretmenlerin Mesleğe Yönelik Tutumları ölçeğinde bulunan maddelerin boyutlara göre numaraları aşağıdaki gibidir;

Sevgi; 1-22 numara arasındaki maddeler

Değer; 23-30 numara arasındaki maddeler

Tatmin; 31-35 numara arasındaki maddeler

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğindeki kimi maddeler tersten (5,4,3,2,1 – 1,2,3,4,5 biçiminde) kodlanmıştır. Ölçekte tersten kodlanan maddeler şunlardır: 31,32,33,34 ve 35 numaralı maddelerdir.

Çalışma kapsamında ölçeğin güvenirliğini ölçmek amacıyla Cronbach’s alfa analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin güvenirlik katsayısı 0,809 olarak belirlenmiştir. Bu değer, ölçeğin güvenirliğinin çalışma için uygun olduğunu göstermektedir.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilen bulguların değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel analizler için SPSS programı kullanılmıştır. PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyum, iş doyum ve mesleğe yönelik tutum ölçeklerinden alınan puanların

öğretmenlerin cinsiyet ve medeni durumuna göre farklılık durumunu belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem t-testi kullanılmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular;

Araştırmanın birinci alt probleminde “PIKTES projesinde çalışan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumları ne düzeydedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo2. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşam Doyumuna İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	N	Minimum Değer	Maksimum Değer	Ortalama	Standart Sapma
Yaşam Doyumu	237	5,00	21,00	11,3080	4,76948

Tablo 2’de PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumuna ilişkin değerlendirmeler yönelik tanımlayıcı istatistik değerleri gösterilmektedir. Buna göre Yaşam Doyumu (Ort.=11,3080, Ss.=4,76) ortalama ve standart sapma değerine sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyum düzeylerinin orta seviyede olduğu belirlenmiştir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular;

Araştırmanın ikinci alt probleminde “PIKTES projesinde çalışan sınıf öğretmenlerinin iş doyumları ne düzeydedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo3. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumuna İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	N	Minimum Değer	Maksimum Değer	Ortalama	Standart Sapma
Genel İş Doyumu	237	25,00	92,00	55,3502	16,29234
İçsel İş Doyumu	237	15,00	56,00	35,7004	10,24565
Dışsal İş Doyumu	237	8,00	38,00	19,6498	7,09916

Tablo 3’de PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin iş doyumuna ilişkin değerlendirmelere yönelik tanımlayıcı istatistik değerleri gösterilmektedir. Buna göre Genel İş

Doyumu (Ort.=55,35; Ss.=16,29), İçsel Doyum (Ort.=35,70, Ss.=10,24) ve Dışsal Doyum (Ort.=19,64 Ss.=7,10) ortalama ve standart sapma değerine sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin genel iş doyumunu, içsel iş doyumunu ve dışsal iş doyumunu düzeylerinin orta seviyede olduğu belirlenmiştir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular;

Araştırmanın üçüncü alt probleminde “PIKTES projesinde çalışan sınıf öğretmenlerinin mesleğe yönelik tutumları ne düzeydedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Mesleğe Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	N	Minimum Değer	Maksimum Değer	Ortalama	Standart Sapma
Mesleğe Yönelik Tutumları	237	90,00	138,00	112,4641	9,72655
Sevgi	237	47,00	87,00	66,0717	8,01740
Değer	237	24,00	40,00	34,1055	4,00125
Tatmin	237	10,00	25,00	18,6034	3,43876

Tablo’4’te PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin iş doyumuna ilişkin değerlendirmelere yönelik tanımlayıcı istatistik değerleri gösterilmektedir. Buna göre Mesleğe Yönelik Tutumları (Ort.=112,46; Ss.=9,72), Sevgi (Ort.=66,07; Ss.=8,01), Değer (Ort.=34,10; Ss.=4,01), Tatmin (Ort.=18,60; Ss.=3,43), ortalama ve standart sapma değerine sahip olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleğe yönelik tutum, sevgi, değer, tatmin düzeylerinin orta seviyede olduğu belirlenmiştir.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular;

Araştırmanın dördüncü alt probleminde “PIKTES projesinde çalışan sınıf öğretmenlerinin yaşam ve iş doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Yapılan analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 5. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Yaşam Doyumu Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	T	P
Yaşam Doyumu	Erkek	69	10,2609	4,62300	2,183	0,029*
	Kadın	168	11,7381	4,77548		

Tablo 5’de PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumları, ilişkin değerlendirilmelerin birbiriyle etkileşimini, farklarını, benzerliklerini ortaya koymak için cinsiyete göre yapılan t-testi sonuçları gösterilmektedir. Buna göre PIKTES projesin görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyum düzeyi puan ortalamalarının cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Aynı zamanda yapılan analizler sonucunda kadınların yaşam doyum düzeylerinin erkeklerden daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre İş Doyumu Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	T	P
Genel İş Doyumu	Erkek	69	56,3623	14,70991	,649	0,517
	Kadın	168	54,9345	16,92362		
İçsel İş Doyumu	Erkek	69	36,3768	8,84524	,651	0,516
	Kadın	168	35,4226	10,78061		
Dışsal İş Doyumu	Erkek	69	19,9855	7,24060	,461	0,646
	Kadın	168	19,5119	7,05750		

Tablo 6’da PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin iş doyumları ve alt faktörlerine ilişkin değerlendirmelerin birbiriyle etkileşimini, farklarını, benzerliklerini ortaya koymak için cinsiyete göre yapılan t-testi sonuçları gösterilmektedir. Buna göre PIKTES projesin görev yapan sınıf öğretmenlerinin iş doyum düzeyi ve alt faktörlerinin puan ortalamalarının cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ancak iş doyum ve alt faktörleri açısından erkeklerin ortalama puan düzeylerinin kadınlardan yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Mesleğe Yönelik Tutumlarının Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	T	P
Mesleğe Yönelik Tutumları	Erkek	69	111,4348	8,34632	-1,044	0,297
	Kadın	168	112,8869	10,23287		
Sevgi	Erkek	69	64,7101	6,97074	-1,814	0,072
	Kadın	168	66,6310	8,36485		
Değer	Erkek	69	33,7391	4,12543	-,887	0,377
	Kadın	168	34,2560	3,95180		
Tatmin	Erkek	69	17,9420	3,86874	-1,768	0,080
	Kadın	168	18,8750	3,21893		

Tablo 7’de PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleğe yönelik tutumları ve alt boyutlarına ilişkin değerlendirmelerin birbiriyle etkileşimini, farklarını, benzerliklerini ortaya koymak için cinsiyete göre yapılan t-testi sonuçları gösterilmektedir. Buna göre PIKTES projesin görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleğe yönelik tutumları ve alt faktörlerine ilişkin puan ortalamalarının cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ancak mesleğe yönelik tutumları ve alt faktörleri açısından kadınların ortalama puan düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu belirlenmiştir.

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular;

Araştırmanın dördüncü alt probleminde “PIKTES projesinde çalışan sınıf öğretmenlerinin yaşam ve iş doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları medeni duruma göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Yapılan analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 8. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Medeni Duruma Göre Yaşam Doyumu Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	Ortalama	Standart Sapma	T	P
Yaşam Doyumu	Evli	130	11,4615	4,91502	,549	0,584
	Bekar	107	11,1215	4,60252		

Tablo 8’de PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumları, ilişkin değerlendirmelerin birbiriyle etkileşimini, farklarını, benzerliklerini ortaya koymak için medeni duruma göre yapılan t-testi sonuçları gösterilmektedir. Buna göre PIKTES projesin görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyum düzeyi puan ortalamalarının medeni duruma göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ancak yapılan analiz sonuçlarına göre evli ve bekarların yaşam doyum düzeylerinin birbirine yakın olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Medeni Duruma Göre İş Doyumu Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	Ortalama	Standart Sapma	T	P
Genel İş Doyumu	Evli	130	54,0923	16,10067	1,309	0,192
	Bekar	107	56,8785	16,46821		
İçsel İş Doyumu	Evli	130	34,9154	9,80352	1,291	0,198
	Bekar	107	36,6542	10,72741		
Dışsal İş Doyumu	Evli	130	19,1769	7,16956	1,134	0,258
	Bekar	107	20,2243	7,00311		

Tablo 9’da PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin iş doyumları ve alt faktörlerine ilişkin değerlendirmelerin birbiriyle etkileşimini, farklarını, benzerliklerini ortaya koymak için medeni duruma göre yapılan t-testi sonuçları gösterilmektedir. Buna PIKTES projesin görev yapan sınıf öğretmenlerinin iş doyum düzeyi ve alt faktörleri puan ortalamalarının medeni duruma göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ancak yapılan analizler sonucunda iş doyum ve alt faktörleri açısından bekarların iş doyum düzeylerinin evlilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10. PIKTES Projesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Medeni Duruma Göre Mesleğe Yönelik Tutumlarının Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	Ortalama	Standart Sapma	T	P
Mesleğe Yönelik Tutumları	Evli	130	112,5923	9,09527	,220	0,826
	Bekar	107	112,3084	10,48396		
Sevgi	Evli	130	66,1692	7,36758	,202	0,840
	Bekar	107	65,9533	8,77645		
Değer	Evli	130	34,2154	4,27175	,472	0,630
	Bekar	107	33,9720	3,66127		
Tatmin	Evli	130	18,8615	3,56502	1,286	0,200
	Bekar	107	18,2897	3,26794		

Tablo 10’da PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleki tutum düzeyleri ve alt faktörlerine ilişkin değerlendirmelerin birbiriyle etkileşimini, farklarını, benzerliklerini ortaya koymak için medeni duruma göre yapılan t-testi sonuçları gösterilmektedir. Buna göre PIKTES projesin görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleki tutum düzeyleri ve alt faktörleri puan ortalamalarının medeni duruma göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ancak yapılan analizler sonucunda evli ve bekarların mesleki tutum düzeyleri ve alt faktörleri puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu belirlenmiştir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırma kapsamında çözümlenen verilerin değerlendirilmesinde elde edilen bulgu ve sonuçların incelenmesi ve araştırma sürecinin genel görünümüne ilişkin bilgiler çalışmanın bu bölümünde incelenmiştir. Söz konusu çalışma Türkiye’de bulunan mülteci konumundaki Suriyeli vatandaşların Türkiye’de eğitim görmelerini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen PIKTES projesi kapsamında eğitim ve öğretim hizmetleri veren öğretmenlerin iş doyum ve yaşam doyum düzeylerinin mesleki tutum düzeyleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yapılan araştırma kapsamında PIKTES projesi kapsamında görev alan öğretmenlere yönelik olarak “iş doyum ölçeği”, “yaşam doyum ölçeği” ve “öğretmenlik mesleği tutum ölçeği” verileri kullanılarak araştırma modeli oluşturulmuştur. Türkiye’de PIKTES projesinde görev yapan öğretmenlere uygulanacak ölçekler ve Konya ilinde bulunan PIKTES öğretmenlerinin katılımıyla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin analiziyle incelenmiştir.

Değerlendirilmeye alınan anket sonuçlarına göre katılımcıların cinsiyete göre dağılımının yüzdeler olarak %70,9’u erkeklerden %29,1’i kızlardan oluşmaktadır. Buna göre söz konusu çalışmada erkeklerin oranının kızlardan oldukça fazla olduğu görülmektedir.

Değerlendirilmeye alınan anket sonuçlarına göre katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımının yüzdeler olarak %53,2’sinin 21-30 yaş, %38,8’inin 31-40 yaş ve %8’nin 41-50 yaş arası olduğu belirlenmiştir. Buna göre PIKTES Projesinde yer alan öğretmenlerin ağırlıklı yaş grubunun 21-30 arası olduğu söylenebilmektedir.

Değerlendirilmeye alınan anket sonuçlarına göre katılımcıların öğrenim durumu incelendiğinde %77,6’sının lisans, %20,7’sinin yüksek lisans ve %1,7’sinin doktora olduğu belirlenmiştir. Buna göre PIKTES projesinde yer alan öğretmenlerin akademik beklentilerinin çok düşük seviyelerde olduğu belirlenmiştir.

Değerlendirilmeye alınan anket sonuçlarına göre katılımcıların medeni durumlarına göre dağılımı %54,9’u evli ve %45,1’inin bekar olduğu belirlenmiştir.

Değerlendirilmeye alınan anket sonuçlarına göre katılımcıların, %51,1'nin sınıf öğretmenliği, %24,9'nun Türkçe öğretmenliği, %16,0'sının Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği, %8'nin PDR bölümü mezunu olduğu belirlenmiştir. Buna göre PIKTES projesi kapsamında görev alan öğretmenlerin ağırlıklı olarak sınıf öğretmenliği mezunu olduğu söylenebilmektedir.

Yapılan anket çalışması kapsamında kullanılan ölçeklere yapılan güvenilirlik analiz sonuçlarına göre İş Doyum Ölçeği Cronbach Alfa güvenilirlik analizi değerinin 0,927 ve Yaşam Doyumu Ölçeği Cronbach Alfa güvenilirlik analizi değerinin 0,859 ile yüksek güvenilirlik seviyesinde Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği güvenilirlik analizi değerinin 0,809 ile oldukça güvenilir seviyede olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla yapılan güvenilirlik analizi sonuçlarına göre çalışma kapsamında kullanılan ölçeklerin güvenilirlik seviyesinin yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir.

PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyum ölçeği istatistiksel anlamda cinsiyete göre anlamlı derecede farklılık göstermektedir. Aynı zamanda elde edilen bulgulara göre kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha olumlu yaşam doyumuna sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Alan yazın incelendiğinde araştırma bulgularını destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır. Bunlar; Taş (2011) Yılmaz ve Aslan (2013) ve Öztürk' ün (2014) yaptığı çalışmalardır. Araştırma bulguları ve yapılan araştırmalar kapsamında PIKTES projesinde görev yapan kadın sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumunun yüksek çıkması kadınların duygusal yönlerinin daha baskın olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde araştırma bulgularını desteklemeyen sonuçlara da ulaşılmıştır. Bunlar; Şahin (2010), Telef (2011), Kubilay (2013), Kıvılcım (2014), Sarıdemir (2015) ve Ünal (2015) yaptığı çalışmalar doğrultusunda elde ettikleri bulgular sonucunda öğretmenlerin yaşam doyumlarının cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Bu araştırmalar cinsiyetin öğretmenlerin yaşam doyumunu etkileyen bir değişken olmadığını bunun nedenini de kadın ve erkeğin aynı şartlarda çalıştığını cinsiyete dayalı bir ayrımcılığın olmamasına bağlanmaktadır.

PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyum ölçeği istatistiksel anlamda medeni duruma göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir. Yaşam doyumunu ile medeni durum değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde, evli ve bekar öğretmenler arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Alan yazında konuyla ilgili

çalışmalar incelendiğinde Şahin (2010), Taş (2011) ve Kubilay (2013) araştırma bulgusu ile paralellik göstermektedir. Yılmaz ve Aslan (2013), Günaçtı Atasoy (2014), Öztürk (2014), Ünal (2015) ve Yazıcı'nın (2015) sonuçlarına göre evli öğretmenlerin yaşam doyumlarının bekar öğretmenlere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Aynı zamanda Güner (2019) ve Şekeroğlu (2019)'un araştırma sonuçlarına göre ise medeni durumun yaşam doyumunu üzerinde etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde araştırma bulgularını desteklemeyen sonuçlara da ulaşılmıştır. Bunlar; Recepoğlu, Ülker ve Tümlü (2015), Şahin (2008), Dağlı ve Baysal (2017) tarafından yapılmış çalışmalarda öğretmenlerin yaşam doyumunu düzeyi ile ilgili medeni durumları açısından anlamlı olarak farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin evli veya bekar olmasının onların yaşam doyumunu düzeylerinde etki oluşturduğu ve bu bağlamda yaşam doyum düzeyi evli öğretmenlerde bekar öğretmenlere kıyasla daha fazla olduğu görülmüştür.

PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin genel iş doyum düzeyi ve alt faktörlerinde istatistiksel anlamda cinsiyete göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir. Bu sonuç alan yazınındaki iş doyumunun genel ve boyutlar açısından kadınlar lehine farklılaştığını söyleyen (Castillo, Conklin ve Cano, 1999; Ladebo, 2005; Ma ve MacMillan, 1999; Ololube, 2006; Sak, 2018, Toropova vd., 2020); çalışmalarıyla örtüşmemektedir.

PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin genel iş doyum düzeyi ve alt faktörlerinde istatistiksel anlamda medeni duruma göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir. Alanyazında iş doyumunu medeni duruma göre inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır.

PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleğine yönelik tutumları ölçek genelinde ve alt faktörlerinde istatistiksel anlamda cinsiyete göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir. Alanyazın incelendiğinde Kaya (2017) ve Korkmaz (2009) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin mesleki tutumlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Cömert, Demirtaş ve Özer (2011) ve Karakuş'un (2017) öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Aynı zamanda

alan yazında araştırmanın sonucu ile örtüşmeyen öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını gösteren çalışmalar söz konusudur. Örneğin; Doğan (2013), Göloğlu Demir (2016) ve İpek (2015) yaptıkları araştırmalarda öğretmenlerin mesleki tutumlarını cinsiyetlerine bağlı olarak farklılaştığını kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla olumlu tutum içinde oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre öğretmenlik mesleğine daha fazla değer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleğine yönelik tutumları ölçek genelinde ve alt faktörlerinde istatistiksel anlamda medeni duruma göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir. Alan yazında araştırmada bu bulguyu destekleyen ve desteklemeyen araştırmalar bulunmaktadır. Bayhan (2009) ve Korkmaz (2009) tarafından yapılan araştırmalarda ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının medeni duruma bağlı olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. İpek'in (2015) yaptığı çalışmada öğretmenlerin mesleki tutumlarına ilişkin anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin mesleki tutumlarına yönelik aritmetik ortalamalarının medeni durumlarına göre bekar öğretmenlerin lehine çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni bekar öğretmenlerin evli öğretmenlerden mesleki çalışmalara daha fazla zaman ayırabilmelerine bağlanmıştıır. Öte yandan Kaya'nın (2017) yaptığı araştırmada sevgi, değer ve uyum alt boyutlarında evli öğretmenlerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu fakat sevgi, değer ve uyum alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

ÖNERİLER

“PIKTES projesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleki tutumları, yaşam doyumları ve iş doyumlarına ilişkin görüşleri” konulu tez çalışmasında elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurularak uygulamaya yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

Uygulayıcıya Yönelik Öneriler

- Araştırma sonuçlarına bakıldığında yaşam doyumunu, iş doyumunu ve öğretmenlerin mesleğe yönelik tutum düzeylerinin PIKTES projesi kapsamında görev alan öğretmenler üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle PIKTES projesi kapsamında karar verici ve uygulayıcı kurumların

görev alan öğretmenlerin yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleğe yönelik tutum düzeylerini artırıcı çalışmalara önem vermesi gerekmektedir.

- Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine başlarken yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleğe yönelik tutum düzeyleri eğitim kalitesi için önem arz etmektedir. Bu nedenle eğitim fakültelerinde verilen uygulama dersleri ve Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak hizmet içi eğitim programları düzenlenerek öğretmenlerin yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleki tutum düzeyleri artırılmalıdır.
- Araştırma sonucunda öğretmenlerin yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleğe yönelik tutumlarının orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleğe yönelik tutumlarını artırmak için öğretmenlik mesleğine yönelik olarak maddi ve manevi açıdan iyileştirmeler yapılarak öğretmenlik mesleği daha cazip hale getirilerek saygınlığı artırılmalıdır.
- Araştırma sonucunda kadın sınıf öğretmenlerin yaşam doyumları erkek öğretmenlerin yaşam doyumlarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni araştırmalarla incelenip araştırma sonuçlarına göre erkek öğretmenlere bu konuda destek sağlanması önerilebilir.

Araştırmacılara Öneriler

- Bu araştırma Konya ilinde bulunan PIKTES projesi kapsamında görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleğe yönelik tutum düzeyleri üzerinde tarama modeli ile nicel yöntemlerle yapılmıştır. Bu kapsamda ilerleyen dönemde yapılacak çalışmalar farklı şehirlerde farklı kademelerde ve değişik yöntemlerle yapılabilir. Aynı zamanda yapılan bu çalışmalar öğretmenlik mesleğine genellenerek araştırılabilir.
- Milli Eğitim Bakanlığının öğretmenlere verdiği özlük haklarının görevde yükselme ve ödüllendirme gibi teşvik edici imkânlarının öğretmenlerin yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleğe yönelik tutumları üzerindeki etkisini belirleyen araştırmalar yapılabilir.
- Öğretmenlerin yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleğe yönelik tutumları üzerinde etkili olan diğer değişkenlere yönelik farklılık ve benzerlikleri ortaya koyan araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y. (2011). *Türk eğitim tarihi*. İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım
- Aşkar, P., & Erden, M. (1987). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği. *Çağdaş Eğitim*, 121(12), 8-11.
- Aysan, F. & Bozkurt, N. (2004). Okul Psikolojik Danışmanlarının Yaşam Doyumu, Stresle Başa Çıkma Stratejileri İle Olumsuz Otomatik Düşünceleri: İzmir İli Örnekleme, 13`Cü Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Balcı, A. (1991). Eğitim Yönetiminde Kuram ve Araştırma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(2), 735-746.
- Bogler, R. (2001). The Influence Of Leadership Style On Teacher Job Satisfaction. *Educational Administration Quarterly*, 37(5), 662-683.
- Bozdoğan, A. E., Aydın, D., & Yıldırım, K. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(2), 83-97
- Bursalıoğlu, Ziya (1998). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış* (6. Baskı.). Ankara: AÜ Eğitim Fakültesi Yayınları, No:107.
- Castillo, E., Conklin, A. ve Cano, J. (1999). Job satisfaction of Ohio agricultural education teachers. *Journal of Agricultural Education*, 19, 40(2).
- Çeliköz, N. Ve Çetin, F. (2004). Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 162(1), 139-157.
- Çetin, Ş. (2006). Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi (Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28-37.
- Çetinkanat, C. (2000). *Örgütlerde güdülenme ve iş doyumunu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirel, S. Ve Canat, S. (2004). Ankara'daki Beş Eğitim Kurumunda Kendini Yaralama Davranışı Üzerine Bir Çalışma. *Kriz Dergisi*, 12(3), 1-9.
- Diener, E. (1985). The Satisfaction With Life Scale, *Journal Of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Dikmen, A. (1995). İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi, *Ankara Üniversitesi, Sbf Dergisi*, 50(3), 115-140.
- Doğan, T., & Çoban, A. E. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim Ve Bilim*, 34(153).

- Erdoğan, E. (2016). *Hemşirelerin Bireysel Sosyal Sorumluluk Düzeyleri ile Yaşam Doyumunun Demografik Değişkenlere Göre Araştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta
- Göksu, T. (2007). *Örgütsel davranış*. (Ed. Salih Güney). Yönetim ve Organizasyon. Ankara: Nobel
- Green, J. (2000). *Job Satisfaction Of Community College Chairpersons* (Doctoral Dissertation, Virginia Tech University). Retrieved From <https://Citeseerx.Ist.Psu.Edu>
- Griva, E., Panitsidou, E., & Chostelidou, D. (2012). Identifying Factors Of Job Motivation And Satisfaction Of Foreign Language Teachers: Research Project Design. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 46, 543-547. Doi: 10.1016/J.Sbspro.2012.05.157
- Güçlü, N. (2000). *Sınıf İçi İletişim Ve Etkileşim*. L. Küçükahmet (Ed.), Sınıf Yönetimi (S. 17-55). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gürkan, T. (1993). *İlkokul öğretmenlerinin öğretmenlik tutumları ile benlik kavramları arasındaki ilişki*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Hall, A. T., Zinko, R., Perryman, A. A., & Ferris, G. R. (2009). Organizational Citizenship Behavior And Reputation: Mediators In The Relationship Between Accountability And Job Performance And Satisfaction. *Journal Of Leadership & Organizational Studies*, 15(4), 381-392. Doi:10.1177/1548051809331504
- Hongying, S. (2007). Literature Review Of Teacher Job Satisfaction. *Chinese Education & Society*, 40(5), 11-16. Doi: 10.2753/CED1061-1932400502
- Hoşgörür, V., Kılıç, Ç., & Dündar, H. (2002). Kırıkkale Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumları. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16, 91-100.
- Kadioğlu Akbulut, C., Güven, S., & Karaalioğlu, S. (2018). Atama Bekleyen Öğretmenlerin Mesleğe Yönelik Tutumları Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Harran Maarif Dergisi*, 3(1), 1-23.
- Kanten, P. & Kanten, S. (2015). *İş yaşamının kalitesinin yaşam doyumu üzerindeki etkisinde iş doyumunun aracılık rolü*, Selen Doğan (Ed.), Yaşam Doyumu İçinde. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keser, A. (2003). *Çalışma yaşamında motivasyon ve yaşam tatmini*. İstanbul: Alf Aktüel.
- Kumaş, V., & Deniz, L. (2010). Öğretmenlerin İş Doyum Düzeylerinin İncelenmesi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 32, 123-139. [Http://Dspace.Marmara.Edu.Tr](http://Dspace.Marmara.Edu.Tr) Adresinden Edinilmiştir.
- Küçükahmet, L. (1997). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Gazi.
- Ladebo, O. J. (2005). Effects of work-related attitudes on the intention to leave the profession: An examination of school teachers in Nigeria. *Educational Management Administration & Leadership*, 33(3), 355-369.

Luthans, F. (1992). *Organizational behavior* (Twelfth Ed.). New York, NY: Mcgraw Hill.

Madenoglu, C., Uysal, Ş., Sarier, Y., & Banoğlu, K. (2014). Okul Müdürlerinin Etik Liderlik Davranışları ile Öğretmenlerin İş Doyumlarının Örgütsel Bağlılıkla İlişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 20(1), 47-69. Doi: 10.14527/Kuey.2014.003

Ma, X., & MacMillan, R. B. (1999). Influences of workplace conditions on teachers' job satisfaction. *The Journal of Educational Research*, 93(1), 39-47

Morgenstern, J. (2004). *İkisi bir arada: iş hayatında verimlilik ve tatmin*, T. Akal (Çev.), İstanbul: Optimist Yayınları.

Ololube, N. P. (2006). Teachers Job Satisfaction And Motivation For School Effectiveness: An Assessment. *Essays In Education*, 18(9), 1-19. Retrieved From <https://openriver.winona.edu/eie/vol18/iss1/9/>

Özdevecioğlu, M. & Aktaş, A. (2007). Kariyer Bağlılığı, Mesleki Bağlılık ve Örgütsel Bağlılığın Yaşam Tatmini Üzerindeki Etkisi: İş-Aile Çatışmasının Rolü. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(6), 1-20.

Sak, R. (2018). Türk okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumunu, iş tükenmişliği ve örgütsel sinizmdeki cinsiyet farklılıkları. *Erken Çocukluk Eğitimi Dergisi*, 46(6), 643-653.

Softa, H. K., Karaahmetoğlu, G. U., Erdoğan, O. Ve Yavuz, S. (2015). Yaşlılarda Yaşam Doyumunu Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 8(1), 12-21.

Sunk, K. (2003). Influencing Variables On Life Satisfaction Of Korean Elders In Institutions, *Journal Of Korean Academy Of Nursing*, 33(8), 1093-1100.

Şener, A. (2009). Yaşlılık, Yaşam Doyumu ve Boş Zaman Faaliyetleri, *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar Dergisi*, 12(4), 45-58.

Şimşek, E. & Aktaş, H. (2015). *İletişim becerileri bağlamında yalnızlık ve yaşam doyumunu ilişkisi*, (Ed. Selen Doğan), Yaşam Doyumu. Ankara: Nobel Yayıncılık, 147-178.

Şimşek, M. Ş. & Çelik, A. (2014). *Yönetim ve organizasyon*. (16. Baskı), Konya: Eğitim Yayınevi.

Türk Dil Kurumu [TDK]. (2020). Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> Adresinden Erişilmiştir.

Tomrukçu, Ç. (2010). *Özel ve Kamuya Ait İlköğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Yaşam Ve İş Doyumu Düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuzmayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

- Toropova, A., Myrberg, E., & Johansson, S. (2020). Teacher Job Satisfaction: The Importance Of School Working Conditions And Teacher Characteristics. *Educational Review*, 72(1), 1- 27. Doi: 10.1080/00131911.2019.1705247
- Ümmet, D. (2012). *Üniversite Öğrencilerinde Özgecili Davranışının Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ve Yaşam Doyumu Bağlamında İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Ünal, S., Karlıdağ, R. Ve Yoloğlu, S. (2001). Hekimlerde Tükenmişlik ve İş Doyumu Düzeylerinin Yaşam Doyumu Düzeyleri İle İlişkisi, *Klinik Psikiyatri*, 4(2), 113-118.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 45, 109-127.
- Wolpin, J., Burke, R. J., & Greenglass, E. R. (1991). Is Job Satisfaction An Antecedent Or A Consequence Of Psychological Burnout?. *Human Relations*, 44(2), 193-209. Doi:10.1177/001872679104400205
- Yıldız, V. A., Baydaş, Ö., & Göktaş, Y. (2019). ARCS Motivasyon Modeli: 1997-2018 Yılları Arasında Yapılmış Uygulamalı Makalelerin İçerik Analizi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(4), 723-741. Doi: 10.24315/Tred.520477
- Yılmaz, E. Ve Altınok, V. (2009). Okul Yöneticilerinin Yalnızlık ve Yaşam Doyum Düzeylerinin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(59), 451- 469.
- Yılmaz, E. Ve Sünbül, A. M. (2009). Öğretmenlerin Yaşam Doyumları ve Okullardaki Örgütsel Güven Düzeyi, *Journal Of Qafqaz University*, 26(1), 172-179.
- Yılmaz, G., Keser, A. Ve Yorgun, S. (2010). Konaklama İşletmelerinde Çalışan Sendika Üyelerinin İş ve Yaşam Doyumunu Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 6(1), 87-107.
- Yiğit, R., Dilmaç, B. Ve Deniz, M. E. (2011), İş ve Yaşam Doyumu: Konya Emniyet Müdürlüğü Alan Araştırması, *Polis Bilimleri Dergisi*, 13(3), 1-18.
- Zembylas, M., & Papanastasiou, E. C. (2004). Job Satisfaction Among School Teachers In Cyprus. *Journal Of Educational Administration*, 42(3), 357-374. Doi: 10.1108/09578230410534676
- Zembylas, M., & Papanastasiou, E. C. (2005). Modeling Teacher Empowerment: The Role Of Job Satisfaction. *Educational Research And Evaluation*, 11(5), 433-459. Doi: 10.1080/13803610500146152

EKLER

Kişisel Bilgi Formu

Bu bölümde, ankete katılanlarla ilgili kişisel bilgilerin elde edilmesi amaçlanmaktadır. Aşağıda verilen soruları dikkatlice inceleyerek durumunuza uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz:

1.( )Kadın

2.( )Erkek

2. Yaşınız:

1.( )21-30

2.( )31-40

3.( )41-50

4.( )51 yaş üzeri

3. Medeni Durumunuz:

1.( ) Evli

2.( ) Bekar

4. Mezun Olduğunuz Bölüm:

1.( )Sınıf Öğretmenliği

2.( )Türkçe Öğretmenliği

3.( )Türk Dili ve Edebiyatı

Öğretmenliği

4.( ) Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

5.( ) Diğer(Lütfen yazınız)

5.Eğitim Durumu:

1.( )Lisans

2.( )Yüksek Lisans

3( )Doktora

Yaşam Doyum Ölçeği

	Maddeler	Hiç katılmıyorum (1)	Çok az katılmıyorum (2)	Orta düzeyde katılmıyorum (3)	Büyük oranda katılmıyorum (4)	Tamamen katılmıyorum (5)
1	İdeallerime yakın bir yaşantım vardır.					
2	Yaşam koşullarım mükemmeldir.					
3						
4						
5						

İş Doyum Ölçeği

MESLEĞİMDEN	HİÇ HOŞNUT DEĞİLİM	HOŞNUT DEĞİLİM	KARARSIZIM	HOŞNUTUM	ÇOK HOŞNUTUM
1- Beni her zaman meşgul etmesi bakımından					
2- Bağımsız çalışma imkanı olması bakımından					
3- Ara sıra değişik şeyler yapabilme imkanı bakımından					
4-					
5-					
6-					
7-					
8-					
9-					
10-					
11-					
12-					
13-					
14-					
15-					
16-					
17-					
18-					
19-					
20-					

Öğretmenlik Mesleki Tutum Ölçeği

Öğretmenlik Mesleki Tutum Ölçeğine ölçeğine yönelik değerlendirmeler yer almaktadır. Lütfen ilgili gördüğünüz 1'den 5'e kadar sıralanan 'Kesinlikle Katılmıyorum', 'Katılmıyorum', 'Kararsızım', 'Katılıyorum', 'Tamamen Katılıyorum' seçeneklerine göre puanlayınız.

1) Kesinlikle Katılmıyorum

2) Katılmıyorum

3) Kararsızım

4) Katılıyorum

5) Tamamen Katılıyorum

Açıklamalarından birini seçerek (X) işareti ile belirtmeniz gerekmektedir. İki ayrı kısımda birer seçeneği işaretleyebilirsiniz. İfadelerin doğru veya yanlış yoktur. Bu nedenle ifadeyi okuduğunuzda aklınıza gelen ilk cevap sizin tutumunuzu en iyi yansıtan olacaktır.

ÖĞRETMENLİK MESLEKİ TUTUM ÖLÇEĞİ					
SEVGİ	1	2	3	4	5
1- Benim için en ideal meslek öğretmenliktir.	☐	☐	☐	☐	☐
2- Bir ömür boyu öğretmenlik yapabilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
3- Mesleğimle ilgili faaliyetleri yapmak bana	☐	☐	☐	☐	☐
4- .	☐	☐	☐	☐	☐
5-	☐	☐	☐	☐	☐
6-	☐	☐	☐	☐	☐
7-	☐	☐	☐	☐	☐
8-	☐	☐	☐	☐	☐
9-	☐	☐	☐	☐	☐
10-	☐	☐	☐	☐	☐
11-	☐	☐	☐	☐	☐
12-	☐	☐	☐	☐	☐
13-	☐	☐	☐	☐	☐

14-	☐	☐	☐	☐	☐
15-	☐	☐	☐	☐	☐
16-	☐	☐	☐	☐	☐
17-	☐	☐	☐	☐	☐
18-	☐	☐	☐	☐	☐
19-	☐	☐	☐	☐	☐
20-	☐	☐	☐	☐	☐
21-	☐	☐	☐	☐	☐
DEĞER	1	2	3	4	5
22- Öğretmenlik bilginin yanısıra yetenek gerektiren bir meslektir.	☐	☐	☐	☐	☐
23- Öğretmenlik paylaşımın en yoğun yaşandığı bir meslektir	☐	☐	☐	☐	☐
24-	☐	☐	☐	☐	☐
25-	☐	☐	☐	☐	☐
26-	☐	☐	☐	☐	☐
27-	☐	☐	☐	☐	☐
28-	☐	☐	☐	☐	☐
29-	☐	☐	☐	☐	☐
TATMİN	1	2	3	4	5
30- Derslerden ve öğretmenlerden bıktığım için öğretmenlik benim için yapacağım mesleklerin en sonuncusudur,	☐	☐	☐	☐	☐
31- Öğretmenlik gibi çileli bir mesleğe başlamaktan çekiniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
32-	☐	☐	☐	☐	☐
33-	☐	☐	☐	☐	☐
34-	☐	☐	☐	☐	☐